132. Torstaina 4 päivänä marraskuuta 1993

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

S.

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

tehdään päätös ed. Helteen ym. välikysymyksestä n:o 4 Suomen Säästöpankki — SSP Oy:n myymisestä muille pankeille 3921

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 1994 3923

Hallituksen esitys n:o 161
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45

2) Ehdotus laiksi valtion virkamiehen ja työntekijän terveydenhuollosta ulkomailla annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 221
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 17

3) Ehdotus laiksi merilain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 230
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 10

S.

4) Ehdotukset laeiksi sokerilain 5 §:n, kotimaisesta tärkkelystuotannosta annetun lain 3 §:n sekä kotimaisesta öljykasvituotannosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta 3923

Hallituksen esitys n:o 229
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 18

5) Ehdotukset laeiksi vuodelta 1994 perittävästä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksusta, työttömyyskassalain 34 §:n muuttamisesta, työttömyyskassalain 25 ja 30 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1994 sekä työttömyyskassalain 33 a §:n muuttamisesta 3924

Hallituksen esitykset n:ot 84 ja 238
Lakialoite n:o 33
Toivomusaloitteet n:ot 338/1992 vp, 163 ja 165 sekä 198
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 31

6) Ehdotus laiksi rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta 3925

Hallituksen esitys n:o 170
Toivomusaloitteet n:ot 1160 ja 1415/1991 vp sekä 305/1992 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 32

S.

7) Ehdotukset lääkinnällistä pelastustoimintaa ja sairaankuljetusta koskeviksi laeiksi ... 3931

Hallituksen esitys n:o 186
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 33

8) Ehdotus laiksi oikeusturvavakuutuksen sopimusehdoista ... 3932

Hallituksen esitys n:o 137
Talousvaliokunnan mietintö n:o 32

9) Ehdotukset laeiksi vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta ja vakuutusyhtiön toimilupamaksusta ... „

Hallituksen esitys n:o 184
Talousvaliokunnan mietintö n:o 33

10) Ehdotus laiksi alustoimitusten rahoitukseen myönnettävästä korkotuesta annetun lain 6 ja 9 §:n muuttamisesta ... „

Hallituksen esitys n:o 165
Talousvaliokunnan mietintö n:o 34

Ensimmäinen käsittely:

11) Ehdotus laiksi teleliikenteen verottamisesta ... „

Hallituksen esitys n:o 197
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 47

12) Ehdotus laiksi Irlannin kanssa tuloja myyntivoittoveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä .. 3933

Hallituksen esitys n:o 210
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 48

13) Ehdotus laiksi Sveitsin kanssa tuloja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ... „

Hallituksen esitys n:o 211
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 49

S.

14) Ehdotus laiksi Latvian kanssa tuloja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä .. 3934

Hallituksen esitys n:o 212
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 50

15) Ehdotus laiksi Liettuan kanssa tuloja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä .. „

Hallituksen esitys n:o 213
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 51

16) Ehdotus laiksi Viron kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ... „

Hallituksen esitys n:o 214
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 52

17) Ehdotus laiksi hukkakauran torjunnasta annetun lain 11 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 162
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 19

18) Ehdotus laiksi erikoissairaanhoitolain 47 §:n muuttamisesta ... „

Hallituksen esitys n:o 107
Toivomusaloite n:o 1109/1991 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 22

19) Ehdotus laiksi Valtiontakuukeskuksesta annetun lain muuttamisesta ... 3947

Hallituksen esitys n:o 232
Talousvaliokunnan mietintö n:o 35

20) Ehdotus laiksi kilpailuneuvostosta annetun lain muuttamisesta ... „

Hallituksen esitys n:o 182
Talousvaliokunnan mietintö n:o 36

S.

21) Ehdotus laiksi pienten ja keskisuurten yritysten investointien korkotukilainoista annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta 3947

Hallituksen esitys n:o 166
Talousvaliokunnan mietintö n:o 37

22) Ehdotus laiksi energia-avustuksista annetun lain 3 ja 8 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 167
Talousvaliokunnan mietintö n:o 38

Esitellään:

23) Hallituksen esitys n:o 255 laiksi yksityisten valtionapulaitosten toimiehtosopimuslain kumoamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi 3948

24) Hallituksen esitys n:o 256 laiksi nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeilusta annetun lain 6 §:n muuttamisesta ..... „

25) Hallituksen esitys n:o 257 laiksi Metsähallituksesta ..... „

26) Hallituksen esitys n:o 263 laiksi matkailun edistämiskeskuksesta annetun lain 3 §:n kumoamisesta ..... „

27) Hallituksen esitys n:o 264 laiksi työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ..... „

28) Ed. U. Anttilan ym. lakialoite n:o 49 laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta „

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Aho E., Halonen, Jansson, Kivelä, Laakso, Niinistö, Pekkarinen, Ranta, Salolainen ja Tennilä.

Ilmoitusasia:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi ed. Pesälä ja yksityisasioiden vuoksi ed. Jansson.

Ed. Helteen ym. välikysymys Suomen Säästöpankki — SSP Oy:n myymisestä muille pankeille

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen tehdään päätös ed. Helteen ym. välikysymyksestä n:o 4, joka koskee Suomen Säästöpankki — SSP Oy:n myymistä muille pankeille. Keskustelu asiasta julistettiin eilen pidetyssä istunnossa päättyneeksi.

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaisesti esitän nyt eduskunnan hyväksyttäväksi yksinkertaisen päiväjärjestykseen siirtymisen, jonka sanamuoto on seuraava: "Kuultuansa annetun selityksen eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen." Kutsun tätä puhemiehen ehdotukseksi.

Vastoin puhemiehen ehdotusta on tehty neljä ehdotusta perustelluksi päiväjärjestykseen siirtymiseksi.

Ed. Helle ed. Tennilän kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa: "Eduskunta toteaa, että Suomen Säästöpankin pilkkomisen yhteydessä hallitus on syyllistynyt eduskunnan harhaanjohtamiseen ja aiheuttanut vahinkoa maan taloudelle siirtäessään ratkaisun yhteydessä kaikki säästöpankkien huonot ja tappiolliset osat veronmaksajien taakaksi ja jakaessaan hyvät osat kilpailijapankeille piilopankkitukena, ja

eduskunta katsoo, ettei hallitus ole noudattanut eduskunnan hyväksymiä periaatteita pankkituen jakamisessa, ja

arvioi, että hallituksen politiikka johtaa pankkituen rajattomaan paisumiseen ja maan talouden ajautumiseen yhä syvempään ahdinkoon, sekä

toteaa, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta, ja

siirtyy päiväjärjestykseen."

Ed. Louekoski ed. Luhtasen kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa: "Eduskunta toteaa pankkien aseman pysyvän parantamisen olevan mahdollista vain työllisyyttä kohentavan ja ostovoimaa lisäävän talouspolitiikan avulla.

Eduskunta toteaa, että hallitus ei ole kyennyt tehokkaisiin toimiin pankkikriisin ja sen syiden torjumisessa, hallitus ei ole kyennyt osoittamaan

ratkaisseensa Suomen Säästöpankki Oy:n ongelmia tavalla, joka on veronmaksajien ja valtion talouden kannalta edullisinta, ja

siirtyy päiväjärjestykseen."

Ed. Nikula ed. Hassin kannattamana on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa: "Kuultuaan hallituksen vastauksen välikysymykseen eduskunta toteaa, että hallitus on

laiminlyönyt huolehtia siitä, että säästöpankkien asiakkaiden taloudelliseen turvallisuuteen vaikuttavien pankkitietojen välitys sujuu häiriöttä ja tiedot pysyvät asiakkaan ja pankin välisinä;

päätöksellään tukenut pankkitoiminnan keskittymistä, minkä seurauksena työttömyys edelleen kasvaa;

hyväksynyt Suomen Säästöpankin liiketoimintojen myynnin kilpailijapankeille ilmeiseen alihintaan ja salannut oikean hinnan arvioimiseksi tarpeelliset tiedot sekä näin aiheuttanut valtiolle tuntuvan taloudellisen tappion, ja

hyväksynyt myös sen, että säästöpankkien kilpailijapankit voivat myydä saamiaan konttoreita edelleen ja näin saavuttaa määräävän markkinaaseman, jonka turvin ne voivat alentaa talletuskorkoja ja nostaa lainakorkoja asiakkaiden taloudelliseksi tappioksi;

sekä todeten, että hallitus ei nauti luottamusta,

siirtyy päiväjärjestykseen."

Ed. Suhonen on ehdottanut seuraavaa sanamuotoa: "Hallitus on tehdessään sinänsä välttämätöntä päätöstä Suomen Säästöpankki Oy:n myymisestä tasaosuuksin neljälle muulle pankkiryhmälle tehnyt useita virheitä ja laiminlyöntejä, joista pahimmat ovat liian alhainen kauppahinta, päätöstä edeltänyt salailu ja sen seurauksena itsenäisten säästöpankkien ja Säästöpankki Aktian jääminen mahdollisina ostajina kaupan ulkopuolelle, henkilökunnalle aiheutettu epävarmuuden tila, joka johtuu siitä, ettei kaupan yhteydessä edellytetty SSP:n konttoreiden henkilökunnan mahdollisuutta jatkaa ylimenokauden ajan vanhoina työntekijöinä ostajapankeissa, useilla paikkakunnilla muodostuvan yhden pankin monopoliaseman estämättä jättäminen sekä säästöpankkien asiakkaina olleiden yritysten kaupan jälkeisen rahoitushuollon varmistamatta jättäminen ja tätä kautta konkurssiaallon aiheuttaminen ko. yrityksissä, sekä

eduskunta edellyttää, että itsenäiset säästöpankit ja Säästöpankki Aktia saavat vapaasti laajentaa toimintaansa tässä maassa, ja

siirtyy päiväjärjestykseen."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Kun ed. Suhosen ehdotusta ei ole kannatettu, se raukeaa.

Muista päiväjärjestykseen siirtymistä koskevista ehdotuksista äänestettäessä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Helteen ehdotuksesta ed. Nikulan ehdotusta vastaan, sitten voittaneesta ed. Louekosken ehdotusta vastaan ja lopuksi voittaneesta puhemiehen ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Nikulan ja ed. Helteen ehdotusten välillä.

Ed. Nikulan ehdotus "jaa", ed. Helteen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 110 jaa- ja 64 ei-ääntä, 16 tyhjää; poissa 9. (Ään. 1)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Nikulan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Louekosken ja ed. Nikulan ehdotusten välillä.

Ed. Louekosken ehdotus "jaa", ed. Nikulan ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 158 jaa- ja 13 ei-ääntä, 16 tyhjää; poissa 12. (Ään. 2)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Louekosken ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Louekosken ehdotuksesta puhemiehen ehdotusta vastaan.

Puhemiehen ehdotus "jaa", ed. Louekosken ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 106 jaa- ja 76 ei-ääntä, 8 tyhjää; poissa 9. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

P u h e m i e s : Annan puheenvuoron ed. Sasille valitsijamiesten koolle kutsumista varten.

Ed. S a s i : Arvoisa herra puhemies! Eduskunnan valitsijamiehille ilmoitetaan, että valitsijamiesten kokous pidetään tiistaina 23 päivänä marraskuuta 1993 kello 13.30 suuren valiokunnan kokoushuoneessa. Kokouksessa suoritetaan seuraavat vaalit: valtakunnanoikeuden jäsenten vaali ja eduskunnan tilintarkastajien vaali.

P ä i v ä j ä r j e s t y k s e s s ä o l e v a t a s i a t :

1) Ehdotus laiksi kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 1994

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 161
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—6 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotus laiksi valtion virkamiehen ja työntekijän terveydenhuollosta ulkomailla annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 221
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 17

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 17. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2 § ja sen edellä oleva väliotsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi merilain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 230
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 10

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 10. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 243, 244, 247, 248 ja 251 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotukset laeiksi sokerilain 5 §:n, kotimaisesta tärkkelystuotannosta annetun lain 3 §:n sekä kotimaisesta öljykasvituotannosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 229
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 18

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 18. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta
ensimmäisen lakiehdotuksen 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
toisen lakiehdotuksen 3 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä
kolmannen lakiehdotuksen 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotukset laeiksi vuodelta 1994 perittävästä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksusta, työttömyyskassalain 34 §:n muuttamisesta, työttömyyskassalain 25 ja 30 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1994 sekä työttömyyskassalain 33 a §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitykset n:ot 84 ja 238
Lakialoite n:o 33
Toivomusaloitteet n:ot 338/1992 vp, 163 ja 165 sekä 198
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 31

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 31. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ensimmäisessä käsittelyssä jo perustelin vasemmistoliiton eduskuntaryhmän vastalausetta. Me ehdotamme, että työttömyysvakuutusmaksua palkansaajilta ei kerätä 1,87 prosentin suuruisena, niin kuin hallitus esittää kaikilta kerättäväksi, vaan ehdotamme, että tämä maksu porrastetaan siten, että jos on palkkatulo alle 100 000 markkaa vuodessa, maksu on 1 prosentti, ja jos se on alle 200 000, niin 100 000 markan yli menevältä osalta maksu on 1,5 prosenttia ja 2 prosenttia siltä osin kuin palkka ylittää 200 000 markkaa vuodessa.

Tässä esityksessä käsitellään myös työnantajan työttömyysvakuutusmaksu ensi vuodelle. Työnantajan maksua ehdotetaan 3 prosentiksi ensimmäisen palkkamiljoonan osalta. Tällä esityksellä siis nyt hieman helpotetaan pienten yritysten työttömyysvakuutusmaksua. Meidän mielestämme tämä esitys ei kuitenkaan ole riittävä, vaan myös työnantajan työttömyysvakuutusmaksuun olisi pitänyt tehdä vastaavanlainen porrastus kuin esimerkiksi kansaneläkevakuutusmaksussa, jossa mitä suurempi ja pääomavaltaisempi yritys on kysymyksessä, sitä enemmän maksu nousee.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Tulen tämän esityksen kolmannen käsittelyn yhteydessä ehdottamaan pontta, jota valiokunta valitettavasti ei suostunut hyväksymään. Ongelmanahan työnantajan palkkaperusteisissa työttömyysvakuutusmaksuissa on ollut se, että ne ovat nousseet työttömyyden kasvaessa, ja nyt on erittäinkin polttava tarve siihen, että nykyisin palkkasidonnaisia sosiaaliturvamaksuja sidottaisiin esimerkiksi käyttökatteeseen ja osa rahoituksesta kerättäisiin energia- ja muilla ympäristöveroilla. Tähän liittyy siis tuo ponsiesitykseni. Tästä asiasta valiokunta valitettavasti ei mietinnössään lausunut mitään.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Tulen kannattamaan ed. Stenius-Kaukosen esitystä.

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Nämä kaksi esitystä, jotka ovat nyt yhdessä mietinnössä, perustuvat työmarkkinajärjestöjen sopimuksiin. Tämän takia palkansaajan osalta, jossa tietysti voitaisiin lähteä siitä mitä vasemmistoliiton taholtakin on esitetty, niin palkansaajajärjestöt ovat kuitenkin tyytyneet siihen, mihin ovat keväällä sitoutuneet. Kun tässä nyt on paljon muutakin tuskaa ja heikennyksiä palkansaajienkin osalta tulossa, niin me sosialidemokraatit olemme tässä vaiheessa tyytyneet siihen, mitä keväällä työmarkkinajärjestöjen kesken on sovittu.

Työnantajat esittivät valiokunnassa, että tämä laki on kirjoitettu heidän mielestään niin, että se ei vastaa kevään sopimustilannetta. Mutta tämän asian osalta, kun hallitus on näin hyväksi nähnyt, olemme sitä mieltä, että hallituksen esitys tältäkin osin voitaisiin hyväksyä.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Kun parhaillaan neuvotellaan uusista työehtosopimuksista, yksi kysymys, minkä työntekijäpuoli on nostanut esille, on juuri se, että työttömyysvakuutusmaksua ei saa nostaa niin paljon kuin hallitus esittää. Maksuhan on tänä vuonna 0,2 prosenttia ja ensi vuodeksi hallitus siis esittää 1,87 prosentin maksua. Me olemme ennakoineet nimenomaan työntekijäpuolen vaatimuksesta, että juuri tätä maksua tulisi alentaa.

Ed. Skinnari kuvittelee, että eduskuntaan tuodaan sitten uusi laki, kun neuvottelut on käyty ja joku sopimus mahdollisesti tehty. Eduskunta säätää lait, ja meidän mielestämme meidän tulee ottaa huomioon se, että nimenomaan työntekijäpuolelta on katsottu, että tämä työttömyysvakuutusmaksu on liian korkea.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen n:o 84 sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 § hyväksytään keskustelutta.

2 §

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Kannatan nyt tehtyä ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. P. Leppäsen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Stenius-Kaukosen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 137 jaa- ja 24 ei-ääntä; poissa 38. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

3—10 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen hallituksen esitykseen n:o 84 sisältyvän toisen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

hallituksen esitykseen n:o 84 sisältyvän kolmannen lakiehdotuksen 25 ja 30 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

hallituksen esitykseen n:o 238 sisältyvän lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike sekä

mietinnössä ehdotetun, lakialoitteeseen n:o 33 pohjautuvan lakiehdotuksen 33 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 170
Toivomusaloitteet n:ot 1160 ja 1415/1991 vp sekä 305/1992 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 32

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 32. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Lakiehdotus koskee rintamaveteraanien kuntoutusta, ja hallitus ehdottaa, että kuntoutus rahoitettaisiin osittain Raha-automaattiyhdistyksen varoin. Tämä on erittäin suuri periaatteellinen muutos, koska Raha-automaattiyhdistyksen varat on ollut tarkoitus käyttää kansanterveysjärjestöjen järjestämään sosiaali- ja terveyspalvelutoimintaan ja muuhun vastaavaan toimintaan. Sota- ja rintamaveteraanit ovat myös pitäneet erikoisena sitä, että hallitus ei ole valmis valtion budjettivaroin turvaamaan heidän kuntoutustaan vaan jättää sen Raha-automaattiyhdistyksen puolelle.

Siis niin rintamaveteraanit kuin myös kaikki kansanterveys- ja sosiaalipuolen järjestöt ovat yhtä mieltä siitä, että hallituksen esitystä ei tulisi näin hyväksyä. Sen vuoksi tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä ehdottamaan, että 5 §:n 1 momentista poistettaisiin viimeinen virke eli kuntoutus rahoitettaisiin suoraan valtion budjettivaroin. Nämä varat on mahdollista budjettiin lisätä, koska tästä on olemassa talousarvioaloite.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Kuten vastalauseestakin käy ilmi, oppositioryhmät ovat olleet tyytymättömiä siihen, että hallituksen esityksessä lakisääteisiin kuntoutusmenoihin ohjataan Raha-automaattiyhdistyksen varoja. Summa on verraten huomattava, miltei 10 prosenttia Raha-automaattiyhdistyksen tavallisista avustuksista ja yhteensä yli 100 miljoonaa markkaa.

En voi pitää esitystä tarkoituksenmukaisena tässä tilanteessa, jossa yleishyödyllisten yhdistysten toiminta on muutenkin uhattuna. Selkeintä olisi, että rahoitusjärjestely säilyisi entisellään eli budjettivaroista maksettaisiin kuntoutusmenot.

Vastalauseen mukaisesti ehdotan 5 §:ssä Raha-automaattiyhdistyksen osuuden poistamista niin, että Raha-automaattiyhdistyksen tuottoa ei ohjattaisi tähän tarkoitukseen.

Ed. Alaranta: Herra puhemies! Kuten jo edelliset puhujat totesivat, rintamaveteraanien lakisääteisestä kuntoutuksesta esitetään osa siirrettäväksi Raha-automaattiyhdistyksen rahoitettavaksi. Valiokunnan mietintöön sisältyy ponsi sekä opposition vastalause. Omat ajatukseni ovat tuon vastalauseen mukaisia.

Veteraanit eivät ole Raha-automaattiyhdistyksen veteraaneja vaan Suomen valtion veteraaneja. Ilman heitä ja heidän uhrauksiaan ei olisi itsenäistä Suomen valtiota eikä olisi eduskunnalla päätösvaltaa missään asiassa. Heidän kuntoutuksensa pitää hoitaa mielestäni valtion budjetin kautta.

Tiedän, että hallituspuolueen kansanedustajan poikkeaminen hallituksen esityksestä tulkitaan ainakin hallituksen taholta pelkäksi häiriköinniksi, ja harmittelen tällaista tulkintaa. Olen ilmoittanut mielipiteeni ryhmässä ja aion äänestää vastalauseen mukaisesti.

Ed. Puisto: Arvoisa puhemies! Tämän asian kohdalla perusteet ovat tulleet selviksi, ja tiedän, että kansanedustajat, jotka toimivat eri sosiaali- ja terveysjärjestöissä tai ovat tukemassa näiden toimintaa, ovat tietoisia, miten vaikeassa taloudellisessa tilanteessa erilaiset palvelujen tuottajajärjestöt tällä hetkellä ovat. Raha-automaattiavustukset toimintaan ovat hyvin pienet, kuntien avustukset on lähes minimoitu ja kunnat eivät kykene antamaan enää maksusitoumuksia palvelujen tuottajajärjestöille, eli järjestöjen asemaa ei voi enää millään tavalla lisää uhata.

Ratkaisevaa lain kohdalla on kaksikin perusperiaatetta. Ensimmäinen on se, siirretäänkö yleensä valtion budjettiin kuuluvia palveluja, tehtäviä Raha-automaattiyhdistyksen rahoitettavaksi. Tämä on perusperiaate, jota järjestöjen yhteistyöelin YTY erittäin voimakkaasti vastustaa, ja tähänhän kuuluvat kaikki maassamme toimivat sosiaali- ja terveysalan järjestöjen kattojärjestöt. Tosiasia on kuitenkin se, että ministeri Viinanen ilmeisesti on käynyt Raha-automaattiyhdistyksen johdon ja hallinnon kanssa neuvottelut, joissa on sovittu, että raha-automaattivaroja on siirretty valtion menojen katteeksi jo viime vuonna 150 miljoonaa, nyt 200 ja vuonna 1995 250 miljoonaa markkaa. Tämä päätös on pitkin hampain jouduttu hyväksymään, ja ratkaisevaa on se, että tälle sopimukselle tulee nyt piste eli että vuodesta 1996 ja siitä eteenpäin ei ole sovittu mitään vaan on sovittu vuoteen 1995 ja piste.

Kaikkein suurin ratkaiseva periaatteellinen kysymys on se, että ensimmäisen kerran esitetään, että valtion budjetissa olevat määrärahat osittain suoraan katettaisiin raha-automaattivaroin. Veteraanien kuntoutus jaettaisiin Raha-automaattiyhdistyksen ja valtion kesken edellä kuvatuin summin eli 101,4 miljoonaa markkaa valutetaan suoraan budjetin katteeksi. Aiemmin tehtävät on hoidettu siten, että esimerkiksi raittiusjärjestöt on siirretty valtion budjetista Raha-automaattiyhdistyksen piiriin ja ne ovat sitten saaneet varoja sovitun kaltaisesti kuten muutkin järjestöt. Nyt, kun avataan tämä tie, että ensimmäisen kerran valutetaan suoraan valtion budjettiin, pussin pohja on avattu. Sen jälkeen voidaan kahmia kahdella kädellä, ja tilanne on täysin auki ja täysin hallitsematon.

Sen vuoksi vastalauseessa esitetään, että 5 §:n muutosta ei tehdä eli siinä ei mainita Raha-automaattiyhdistyksen osuutta. Nyt voi tietysti kysyä, kuvittelemmeko me, että valtion budjettiin lisätään määrärahoja tämä määrä, jotta veteraanien kuntoutus tulee hoidettua. Emme me ole lisäämässä määrärahoja, vaikka hallituspuolueet tuntuvat välillä lisäävänkin päätöksillään budjettiin rahaa, vaan me olemme tietoisia siitä, kuten kaikki sosiaalivaliokunnan jäsenet ja varmasti myös ministerit, että Raha-automaattiyhdistys ja veteraanijärjestöt ovat valmistautuneet myös tähän ratkaisuun siten, että veteraanijärjestöt ovat perustaneet yhteisen säätiön, ja se on lakisääteisessä ajassa jättänyt Raha-automaattiyhdistykselle raha-anomuksen sisään. Raha-automaattivaroista on varauduttu maksamaan koko summa, koko 170 miljoonaa, jota kuntoutukseen tarvitaan.

Luulisi, että valtiovarainministeri olisi tyytyväinen, että näin suuren periaatteen säilyttämiseksi ollaan valmiit maksamaan 68 miljoonaa enemmän kuin on iljetty pyytää. Mutta jos tämä menettely ei käy, on täysin selvää, että 68:aa miljoonaa tärkeämpi on tällä hetkellä hallitukselle saada tämä periaate rikki ja sen jälkeen valuttaa Raha-automaattiyhdistyksen varat kaikki valtion budjetin katteeksi. Tämä ei ole mitään

uutta. Hallitusrintamista riippumatta vuosien ja vuosikymmenien aikana aina valtiovarainministerit ja heidän virkamiehensä ovat pyrkineet tähän, mutta yleensä hallituksen vastuulliset jäsenet ja hallituspuolueiden vastuulliset edustajat ovat tämän järjestelmällisesti eduskunnassa kaataneet. Olen todella pettynyt, jos sitä nyt ei kaadeta.

Valtiovarainministeri Viinanen: Herra puhemies! Hallitus pitää ja piti erittäin tärkeänä esitystä tehdessään sitä, että veteraanien kuntoutus pystytään rahoittamaan ja hoitamaan samalla tavalla kuin tähänkin asti. Tämä ratkaisumalli oli ainoa, jolla pystyttiin rahoitus todella turvaamaan. Sen neuvottelun olen käynyt niin hallituksen sisällä kuin sittemmin Raha-automaattiyhdistyksen johdon kanssa. Se oli eräs osa säästöpakettia, koska pidimme tärkeänä, että kun rahaa ei muuten ole, jostakin rahan täytyy löytyä. Mitään muuta sopimusta kuin vuotta 1995 koskeva en ole tehnyt, mutta olen aivan vakuuttunut, että ei rahaa tule löytymään mistään muualtakaan seuraaville valtiovarainministereillekään. Tämä asia tullaan varmasti hoitamaan, ja rohkenen arvella, että näin se jatkossakin tulee järjestymään.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On tietysti epätoivottavaa, että tällainen rahoitusratkaisu on jouduttu poikkeuksellisesti tekemään, mutta minusta järjestely, jolla se nyt on tehty, korostaa väliaikaisuutta ja poikkeuksellisuutta enemmän kuin se, mitä vastalauseessa esitetään tai olisi haluttu tehdä.

Ed. Puisto arvosteli esitystä voimakkaasti siksi, että nimenomaan järjestöiltä tämä veisi rahaa toiminnasta ja että niiden toiminta vaikeutuisi. Markkamääräisesti näiden järjestöjen toiminta on kuitenkin pystytty tai pystytään pitämään ensi vuonna suurin piirtein samanlaisena, koska säästöjä on voitu aikaansaada hallintoa keventämällä sekä myös luopumalla investoinneista tai itsestään jää investointeja pois, joita ei voida tällä alueella tehdä. Minusta tämä on tilapäisenä läpivietävissä oleva ratkaisu. Jos nimenomaan olisi toisenlainen ratkaisu tehty, se olisi tuonut lisäbyrokratian ja vähentänyt veteraaneille saatavia kuntoutusmäärärahoja tätä kautta.

Ed. Perho-Santala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä lakia on todella vaikea hyväksyä sen takia, että tässä, niin kuin täällä on todettu, murtuu se periaate, että raha-automaattivaroja ei käytettäisi suoraan budjetin katteeksi. Niitähän on osoitettu kyllä aiemminkin tavallaan budjetin menopuolta keventämään kuitenkin niin, että rahat ovat menneet suoraan yhteisöille tai yhdistyksille, jotka palveluja järjestävät tai niitä ylläpitävät.

Se, miksi itse kuitenkin olen hyväksymässä hallituksen lakiesityksen, perustuu nimenomaan siihen, että mielestäni rintamaveteraanien, sotaveteraanien kuntoutus on niin tärkeä asia, että sen rahoituksen täytyy yksiselitteisesti ja selvästi näkyä budjetista. Toinen vaihtoehto eli 5 §:n kumoaminen olisi johtanut siihen, että se olisi näkynyt budjetin perusteluissa ainoastaan tekstimainintana. Toinen syy on se, että sille 68 miljoonaalle, joka tässä kuluisi yli sen, mikä ehdotuksen pohjana on raha-automaattivaroja, varmasti on kysyntää.

Sosiaali- ja terveysministeri Huuhtanen on tiukoissa neuvotteluissa, joita tästä asiasta on käyty, vakuuttanut tämän järjestelyn poikkeuksellisuutta. Toivottavasti voimme luottaa hänen sanaansa siitä, että rintamaveteraanien kuntoutus kokonaisuudessaan palautuu normaalisti budjettirahoitteiseksi viimeistään vuoden 96 alusta lukien.

Ed. Antvuori (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Puisto oli kovasti tuohtunut veteraanien kuntoutuksen rahoitusjärjestelyistä. Kieltämättä tämä menettely on poikkeuksellinen ja sotii tietysti Raha-automaattiyhdistyksen tuottojen käyttöperiaatetta vastaan. Kieltämättä myös nyt tehty poikkeusmenettely on todella huono, jos siitä muodostuu ennakkotapaus. Se tietenkin täytyy estää. Vaikean taloudellisen tilanteen vuoksi menettely on ilmeisesti kuitenkin viisainta tehdä hallituksen esittämällä tavalla, koska pääasia on, että veteraanien kuntoutus saadaan hoidettua. Jatkossa periaatteena luonnollisesti on käytettävä vain sitä, että avustuksia tulee myöntää vain yleishyödyllisille yhteisöille ja vuosittaisen hakumenettelyn pohjalta siten, että varojen käyttöä valvoo Raha-automaattiyhdistys. Tietysti tätä asiaa voi kritisoida miten paljon hyvänsä, mutta kuten sanoin, pääasia on se, että veteraanien kuntoutus saadaan hoidettua.

Ed. Wahlström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääasia tässä on tietenkin se, että valtion budjettiin merkityt määrärahat käytettäisiin siihen tarkoitukseen kuin mihin ne on tarkoitettu. Siinä mielessä on täysin väärin se, että Raha-automaattiyhdistykseltä ryövätään rahoja. Ei tässä mitään neuvottelua ole käyty val-

tiovarainministerin ja Raha-automaattiyhdistyksen johdon välillä, vaan valtiovarainministeri on esittänyt uhkavaatimuksen ja rahat on viety.

Valitettavasti tämä ei näytä olevan väliaikaista, tätä on nyt monta vuotta jo yritetty. Se on täällä onnistuttu välillä torjumaan. Se, mitä ministeri Viinanen äsken sanoi, kertoo, että hänen mielestään jatkossakin tullaan näin tekemään. Ongelma on juuri siinä, että tässä otetaan rahat pois vastaavasti invalidijärjestöiltä, lapsijärjestöiltä, vanhuksilta jne. ja samaan aikaan kunnat vetoavat siihen, että järjestöjen tulisi aktivoitua, tulisi järjestää palveluita, kun kunnilla ei ole varoja. Miten tämä onnistuu, kun valtio vie toisaalta pois?

Eräs periaatteellinen ongelma tässä on: Raha-automaattiyhdistys ja ne järjestöt, jotka keräävät rahansa erilaisilla peleillä, ovat selvästi osoittaneet, mihin ne rahat käytetään. Vanha sanontahan on, että raha menee kansanterveydelle silloin, kun se ei pajatsosta tule ulos. Mutta nyt, kun tällä rahalla ei ole korvamerkkiä, se 100 miljoonaa, joka otetaan Raha-automaattiyhdistykseltä, tulee valtion kassaan. Tämän jälkeen pajatson pelaaja tietää, että hänen rahansa voivat mennä yhtä hyvin pankkitukeen, Horneteihin kuin kansanterveydellekin. Se on tässä se periaatteellinen ongelma. Siis nyt ne menevät yhteiseen pussiin ja sitä paikataan. On ihan turha väittää, että juuri tämä raha erityisesti menee rintamaveteraaneille. Se on kyllä poissa näiltä järjestöiltä, jotka palveluja harjoittavat, mutta se menee yhteen suureen pussiin, ja se on se suurin periaatteellinen virhe.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vielä korostaa, että kaikki varmasti tietävät, mitä äänestävät. Nyt on turha lymytä sotaveteraanien selän takana. Kukaan ei ole pistänyt kyseenalaiseksi sotaveteraanien kuntoutusta, vaan sotaveteraanien kuntoutus on sataprosenttisen varmasti taattu Raha-automaattiyhdistyksen varoista. Siellä on anomus sisällä, Raha-automaattiyhdistyksen hallinto on käynyt ilmoittamassa, että heillä on budjetoitu, varattu tämä määräraha, mikä olisi reilumpi tapa, koska näin joka tapauksessa tulee jatkossa tapahtumaan.

Tänään olemme kuulleet hallituspuolueiden edustajien kertovan ministeri Huuhtasen lausunnot, että tämä on vain satunnainen temppu. Mutta juuri äsken salissa ministeri Viinanen sanoi, että jatkossakin joudutaan menettelemään täten. Uskon kyllä jo kokemuksen perusteella, että ministeri Viinasen sana raha-asioissa painaa huomattavasti paljon enemmän. Me olemme tekemässä juuri tämän pahan ratkaisevan virheen, että me avaamme Raha-automaattiyhdistyksen valtion budjettiin täysin avoimin valtakirjoin ja siirtämällä sotaveteraanien kuntoutuksen Raha-automaattiyhdistykselle. Raha-automaattiyhdistys on valmis antamaan sen lisärahan, jota varmasti kyllä tarvittaisiin. Mutta on ennakoitu, että on parempi antaa nyt se 68 miljonaa kuin mahdollisesti 500 miljoonaa seuraavan kerran, kun tarvitaan kahmaisulla jokin ennensopimaton määräraha. Tämä on tämä ratkaiseva periaate.

Ed. Kemppaiselle: Ei järjestöjen hallinnossa ole ollut mitään purettavaa ja säästettävää. Se säästö, mikä nyt on tehty, on saatu siirtämällä investointeja juuri siitä syystä, kun investointeja ei voida pyörittää, koska kunnat eivät anna maksusitoumuksia. Tämä on juuri se syy, mihin raha-automaattivaroja nyt tarvitaan, järjestöjen toiminnan takaamiseen.

Ed. P a a s i o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edustajat Kemppainen, Perho-Santala ja Antvuori kertoivat kannattavansa tätä sen vuoksi, että tämä on väliaikaisratkaisu. Heidän päätöstään helpottaa huomattavasti valtiovarainministerin ilmoitus siitä, että näin ei ole asianlaita, jolloin sen logiikan mukaan, jota he esittivät, he tulevat vastustamaan tätä eli äänestämään vastalauseen mukaisesti.

Ed. Kemppaiselle, sikäli kun hän on asioista kiinnostunut, toteaisin, että hän ei tunnu tietävän itse asiassa yhtään mitään, mitä näissä järjestöissä tapahtuu, millainen rakenne niillä on ja mistä ne yhteiskunnassa vastaavat. Jos järjestöt joutuvat sen kaltaisiin vaikeuksiin, mihin ne tulevat tämän periaatteen kautta ennemmin taikka myöhemmin joutumaan, niin samat tehtävät joudutaan hoitamaan yhteiskunnan hallintokoneiston kautta huomattavasti byrokraattisemmin kuin nämä asiantuntijajärjestöt tällä hetkellä erittäin tärkeää sektoriaan hoitavat. On aivan selvää, että jos me avaamme pään tämän tyyppiselle raha-automaattivarojen käytölle, niin on hyvin todennäköistä, että rehellisyydestään kuuluisa valtiovarainministeri on tässä oikeassa ja edustajat, jotka piiloutuvat väliaikaisuuden selän taakse, ovat väärässä.

Ed. U. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän tässä päätöksessä on kyse valtion talousarvion priorisoinnista eli tietty osa, joka näyttää sellaiselta, että menisi paremmin läpi sen rahoittaminen RAY:n varoista, to-

della rahoitetaan näistä varoista eikä budjettivaroista, kuten lakisääteisesti kuuluisi.

Mielestäni ed. Kemppaisen viittaus siihen, että järjestöjen toiminnassa on tehostamisen varaa, on veruke. Nämä asiathan eivät ole mitenkään toisiaan poissulkevia. Mikäli näin on, mitä ed. Kemppainen epäilee, niin toki järjestöt voivat tehostaa toimintaansa ja näin saadaan aikaan järjestöjen tuottamia palveluita enemmän ja tämä on koko kansan hyväksi.

Tämä päätös tuntuu sikälikin kaksinaamaiselta, että juuri näinä aikoina vedotaan siihen, että järjestöjä tarvitaan palveluiden tuottajina, vedotaan siihen, että avohuoltoa tarvitaan sosiaali- ja terveyspuolella, mutta samanaikaisesti vedetään mattoa alta siltä perustalta, että järjestöillä todella olisi toimintamahdollisuuksia rakentaa sitä kansalaisyhteiskuntaa, jota kaivataan.

Ed. K a s u r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitin huomiota aivan samaan asiaan, mitä valtiovarainministeri Iiro Viinanen totesi omassa puheenvuorossaan. Näyttää siltä, että tästä väliaikaisuudesta tulee pysyvä järjestelmä.

Haluan todeta myös sen, että valtiovarainministereillä näyttää olevan yksi yhteinen nimittäjä hallituspohjasta huolimatta eli se, että Raha-automaattiyhdistyksen ja Veikkauksen tuotto on heidän silmätikkunaan ollut vuodesta toiseen ja se yritetään väen väkisellä saattaa valtion tulo- ja menoarvion yleiskatteeksi. Totean tältä osin myös sen, että hyvin paljon sektoriministereistä riippuu, kuinka tässä kädenväännössä viime kädessä käy.

Jos me hyväksymme kansanedustajina nyt tämän menettelyn täysistunnossa, voin vain todeta, että me olemme nyt myymässä sen tyyppisiä periaatteita, joista luopuminen tulee kaventamaan olennaisesti kansanterveysjärjestöjen toimintaa ja myöhemmin ensi viikolla päätämme vastaavasti urheilun, nuorison ja taiteen tuen supistamisesta. Tämä on valitettava kehityssuunta.

Ed. S k i n n a r i : Arvoisa puhemies! Tässä on käytetty nyt monta hyvää vastauspuheenvuoroa sen osalta, että tämä vastalauseessa oleva pykälä pitäisi hyväksyä, ja viittaan pääosin niihin. Itse olen sitä mieltä, että kun Raha-automaattiyhdistykselle noin runsaan miljardin markan tulot nämä järjestöt keräävät, olisi nyt kohtuullista, että jos ne antavat runsaat sata miljoonaa valtiontaloudellisista syistä käyttöön, ne saisivat itse tämän rahan käyttää sillä tavoin kuin järjestöt parhaaksi veteraanien hyväksi näkevät. Tässä mielessä minä kyllä luotan keskustan ed. Jukka Vihriälän johtamaan Raha-automaattiyhdistykseen vähän enemmän kuin tämä porukka, jos niin voi sanoa, porukka, joka uskoo siihen, että he seuraavan kerran, kun tämä asia tulee esille, ovat silloin niin tiukkoja ja jämäkkiä, että vaikka valtiovarainministeri tätä esittää, he ovat toista mieltä, koska täällähän kävi täysin selville se, minkä varmaan ministeri Viinanen on sanonut heillekin, että tämä jatkuu tällaisenaan. Suhteellisen sinisilmäisiä ovat ne kansanedustajat hallitusryhmissä, jotka uskovat, että tämä jäisi yhdeksi vuodeksi.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessähän on hyvää se, että kuntoutukseen voi jatkossa osallistua myös veteraanin aviopuoliso eli kuntoutusjakso voidaan puolittaa puolisoiden kesken. Tämä on hyvää. Mutta se, mitä tässä ei voida hyväksyä, on juuri se, että nyt ollaan Raha-automaattiyhdistyksen tuottoa käyttämässä rintamaveteraanien kuntoutukseen. Tässä mielessä olen aivan samaa mieltä kuin ed. Alaranta puheenvuorossaan, että rintamaveteraanit ovat kyllä valtion vastuulla, eivät he ole pajatson pelaajien vastuulla ja näin ei todella saisi olla.

Mitä tulee ministeri Viinasen puheenvuoroon, niin kyllä minusta on vähän outoa se, että ministeri jatkuvasti yrittää nonsaleerata niin sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuin eduskunnankin lausumia esimerkiksi siitä, mitkä tulisi olla terveyspolitiikan painopisteet. Hänhän väitti täällä, että näin tulee myös olemaan jatkossa. Vaikka rahaa olisi nykyinen määrä käytettävissä, niin aina voidaan jopa miettiä sitä, että niitä kohdennetaan uudella tavalla. Mutta ministeri Viinanen onkin näköjään se, joka päättää tässä maassa terveyspolitiikan suunnasta.

Ed. A l a - H a r j a : Arvoisa puhemies! Kun käsitellään veteraanien kuntoutusta, niin on yksistään puhuttu Raha-automaattiyhdistyksen asemasta. Minusta tässä lakiesityksessä on monta hyvää kohtaa, jotka ovat jääneet mainitsematta, juuri tämä, josta ed. O. Ojala mainitsi, että rintamaveteraanin puoliso voi myös jakaa rintamaveteraanin niin halutessa kuntoutusajan. Lisäksi nyt voidaan kilpailuttaa niitä laitoksia, jotka järjestävät kuntoutuksen, ja se aivan varmasti tulee sekä parantamaan kuntoutuksen laatua että alentamaan hintoja. Sen lisäksi laajennetaan palvelun tuottajia myöskin erikoissairaanhoidon

puolelle. Siis erikoissairaanhoitolaitokset voivat osallistua kuntoutukseen.

Minä ainakin henkilökohtaisesti kunnioitan veteraanijärjestöjen mielipidettä. Kaikki neljä veteraanijärjestöjen edustajaa olivat tämän lakiesityksen kannalla. Osa paheksui tätä menettelyä, miten Raha-automaattiyhdistyksestä varoja nyt otetaan, mutta hyväksyivät kuitenkin tämän lain ja niin itsekin olen hyväksymässä. Pääasia on, että valtion budjetin kautta rahoitetaan veteraaniemme kuntoutus ja niin, että ei tule mitään lisäbyrokratiaa. Nythän myöskin luvanvaraisuus poistetaan. Lääninhallituksen ei tarvitse enää hyväksyä palvelun tuottajaa kuntoutuksen palvelun antajaksi, joten tämä on hyvä laki.

Ed. A n t v u o r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Skinnari tulkitsi hallituspuolueiden käyttäytymistä tässä asiassa lepsuksi. Täytyy kuitenkin muistaa se, että tässä vaikeassa taloudellisessa tilanteessa on tehty hyvin vaikeita säästämispäätöksiä. On valitettava realiteetti, että niitä on pakko tehdä jatkossakin. Rakentavampaa yhteiskunnan kannalta olisi tunnistaa ja tunnustaa ne taloudelliset realiteetit, missä elämme, toimia niiden mukaisesti ja saada jotain järkevää aikaan eikä vain melskata täällä melskaamisen vuoksi. Eivät hallituspuolueetkaan näitä ratkaisuja ilokseen tee vaan nimenomaan pakon sanelemana. Täytyy toivoa, että asiat tässä maassa paranevat ja sitä kautta päästään tämänkin asian suhteen normaaliin päiväjärjestykseen.

Ed. W a h l s t r ö m (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toki tässä laissa on hyviä puolia, niin kuin ed. Ala-Harja sanoi, mutta siitähän tässä ei ole nyt ollenkaan kysymys. Tässä on kysymys siitä, miten se rahoitetaan. Kuten äsken jo totesin, ei tämä raha, joka valtion budjettiin siirretään Raha-automaattiyhdistykseltä, ole merkitty millään korvamerkillä. Se tulee budjetin yleiskatteeksi. Toisin sanoen ne rahat, jotka hyväuskoinen pajatson pelaaja luulee pelaavansa kansanterveydelle, invalidityölle tai vanhustyölle, menevät nyt ministeri Viinasen pussiin, jossa niitä voidaan käyttää yhtä hyvin pankkitukeen kuin Hornettienkin ostoon.

Minä ihmettelen tätä, koska jokaisessa hallituspuolueessa on näiden järjestöjen ihmisiä, jotka tietävät tarkalleen, miten tärkeätä työtä näillä varoilla tehdään, ja tietävät tarkalleen, miten hyvin niitä rahoja käytetään, koska siihen työhön sisältyy hyvin paljon vapaaehtoista työtä. Siitä huolimatta he ovat nöyrästi valmiit hyväksymään tämän rosvouksen, joka tapahtuu ministeri Viinasen johdolla ja joka näyttää muodostuvan pysyväksi. Se on minusta tässä kaikkein pahin asia, ei ollenkaan se lakiesitys, jossa on todellakin hyviä puolia. Sen vuoksi ihmettelen, että tässä nyt hallituspuolueiden edustajat taipuvat. Aiemmin me olemme yhdessä täällä kyenneet tämän torjumaan, mm. muutama vuosi sitten yritettiin Työterveyslaitosta pistää kokonaan Raha-automaattiyhdistyksen rahoitettavaksi. Muistaakseni silloin myös hallituspuolueet olivat sitä mieltä, että näin ratkaisevaa muutosta Raha-automaattiyhdistyksen rahoitusperiaatteisiin ei voida tehdä ja viedä järjestöiltä rahaa.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä vastaan ed. Antvuorelle, jotta asia tulee todella selkeäksi siltä osin, että olen samaa mieltä, että silloin kun rahoitus on kunnossa on aivan turha täällä melskata. Tässä tapauksessa veteraanien kuntoutuksen rahoitus on kunnossa. Raha-automaattiyhdistys on varautunut maksamaan valtion tässä taloudellisessa tilanteessa 68 miljoonaa enemmän kuin mitä valtio on pyytänyt, mutta tämä ei nyt hallituspuolueiden edustajille käy, kun halutaan tämä periaate romuttaa. Tästä hallituspuolueiden edustajat, ainakin täällä puheenvuoroja käyttäneet, niin ed. Perho-Santala kuin ed. Antvuorikin, ovat erittäin tietoisia. Ymmärsin, että olitte vastustamassa pitkään tämän periaatteen rikkomista ja tämän oven avaamista, mutta ette valitettavasti saaneet riittävästi voimaa taaksenne, etteikö tälle vaaralliselle tielle nyt lähdetä.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on todellakin vaikea asia, ja tärkein kysymys, mikä meillä on ollut tässä taustalla, on se, että turvataan rintamaveteraanien kuntoutus. Se ehdotus, josta täällä nyt kohta äänestetään, tarkoittaa sitä, että tämä Raha-automaattiyhdistyksen määräraha poistetaan rintamaveteraanien kuntoutuksesta ja rahaa jää jäljelle noin 70 miljoonaa markkaa. Me emme tiedä, mistä se 100 miljoonaa otettaisiin, jos ei nyt tätä poikkeuksellista ratkaisua tehdä. Me emme hyväksy tällaisia ratkaisuja muuta kuin siitä syystä, että elämme poikkeuksellista aikaa ja on tehtävä poikkeuksellisia ratkaisuja. Oikeastaan kaikki ne päätökset, joita täällä tehdään, ovat niitä, saman tyyppisiä.

Ed. Wahlström täällä totesi, että pelaajat eivät

enää tiedä tämän jälkeen, mihin rahat menevät, Hornetteihin tai muihin. Me olemme nyt nimenomaan käsittelemässä lakia, jonka mukaan näitä rahoja käytetään rintamaveteraanien kuntoutukseen. Luulen, että se saattaa olla yksi siinä mielessä pelaajien kannalta ihan hyvä asia, että he voivat mielelläänkin todeta, että heidän rahojaan käytetään näin hyvään tarkoitukseen. Joka tapauksessa tärkeintä on se, että tämä kuntoutus voidaan turvata ja että tämä ratkaisu jää poikkeukselliseksi. Jos tämä siirretään kokonaan Raha-automaattiyhdistyksen varoista hoidettavaksi, mikä on ollut toinen vaihtoehto, se merkitsisi pysyvää ratkaisua. Sellaista me emme halua. Rintamaveteraanien kuntoutus todellakin kuuluu yhteiskunnan ja valtion varoista hoidettavaksi, aivan niin kuin ed. Alaranta täällä totesi. Siinäkin mielessä tämä esitys on tietysti huono, mutta poikkeuksellinen aika, poikkeukselliset ratkaisut.

Ed. A l a r a n t a : Herra puhemies! Pyysin puheenvuoron vielä sen johdosta, kun ministeri Viinanen täällä totesi, että näin täytyy menetellä siksi, että rahaa ei muuten ole. Tämän ajatuksen ovat täällä monet edustajat myös toistaneet. Haluan vain kaikella kunnioituksella todeta, että rahaa on aina siihen, mitä pidetään tärkeänä. Näin on yksityistaloudessa ja näin on valtiontaloudessa.

Ed. V i h r i ä l ä : Herra puhemies! Nyt käsittelyssä oleva lakiesitys on hyvin perustavaa laatua oleva ja periaatteellinen, niin kuin täällä on esille tuotu. Haluan kuitenkin todeta sen seikan, kun olin kuulevinani sanottavan, että Raha-automaattiyhdistyksen kanssa ei ole neuvoteltu, että kyllä sosiaali- ja terveysministeriö on neuvotellut jo keväästä alkaen Raha-automaattiyhdistyksen hallituksen ja johdon kanssa. Se ponsi, joka on liitetty valiokunnan mietintöön tältä osin, on juuri sen mukainen, mitä on sovittu yhdessä. Tiedämme juuri valtiovarainministeriön vastustaneen näitä asioita, ja kyllä minusta oli erittäin yllättävää, että ministeri Viinanen täällä nyt jo käytännössä löi lukkoon, miten tästä eteenpäin mennään. Pidän sitä erittäin valitettavana myös Raha-automaattiyhdistyksen kannalta.

Mutta olisin todennut tästä vastalauseesta, johon tulen yhtymään, sen, että olisi sen voinut kirjoittaa muotoon "emme voi pitää". On kyllä liikaa kopioitu, kun täällä lukee: "En voi pitää tätä lakiesitystä ..." Voisi kirjoittaa tämän oikeaan muotoon, jotta useammatkin voisivat tähän yhtyä eikä vain yksi.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 ja 4 § hyväksytään keskustelutta.

5 §

Keskustelu:

Ed. U. A n t t i l a : Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Kannatan ed. U. Anttilan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. U. Anttila ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. U. Anttilan ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 94 jaa- ja 71 ei-ääntä; poissa 34. (Ään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

7—9 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotukset lääkinnällistä pelastustoimintaa ja sairaankuljetusta koskeviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 186
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 33

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 33.

Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta
ensimmäisen lakiehdotuksen 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
toisen lakiehdotuksen 8 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
kolmannen lakiehdotuksen 14 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä
neljännen lakiehdotuksen 10, 11 ja 11 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi oikeusturvavakuutuksen sopimusehdoista

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 137
Talousvaliokunnan mietintö n:o 32

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 32. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—5 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotukset laeiksi vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta ja vakuutusyhtiön toimilupamaksusta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 184
Talousvaliokunnan mietintö n:o 33

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 33. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta
ensimmäisen lakiehdotuksen 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä
toisen lakiehdotuksen 1—4 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi alustoimitusten rahoitukseen myönnettävästä korkotuesta annetun lain 6 ja 9 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 165
Talousvaliokunnan mietintö n:o 34

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 34. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 6 ja 9 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotus laiksi teleliikenteen verottamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 197
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 47

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 47.

Keskustelu:

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Televeroesityksen perusteluissa väitetään, että juuri tähän muotoon on päädytty etsittäessä valtion verotulojen lisäämiseksi sellaista veromuotoa, joka ei rasittaisi kansantalouden kannalta keskeisiä toimintoja kohtuuttomasti tai vaikeuttaisi heikoimmassa asemassa olevien kansalaisten toimeentuloa. Yhdessä valtion tuloveron kiristymisen, auton käyttömaksun, arvonlisäveron, sairausvakuutuksen lääke- ja maksukulukorvausten leikkauksien sekä kuntien valtion-

osuuksien leikkaamisesta seuraavan kuntien veroäyrien nousun ja valtionosuusuudistuksen mukana tulleiden aikaisempaa suurempien sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakasmaksujen kanssa televeron tuoma lisärasitus muodostuu oikeasti kohtuuttomaksi mm. liikuntavammaisille ihmisille. Televero kohdistuu siten juuri heikoimmassa asemassa oleviin kansalaisiin, päinvastoin kuin hallituksen esityksessä väitetään. Vammaisille telepalvelut ovat paitsi olennainen osa tiedonsaantia myös turvallisuuden kannalta välttämättömiä.

Tämän lisäksi televero vaikuttaa myös kansantalouteen negatiivisesti. Se vaikeuttaa vakavalla tavalla suomalaisten high tech -yritysten toimintaa. Kotimaisten matkaviestinten valmistajien menestys viennissä on saanut välttämätöntä tukea vilkkailta kotimarkkinoilta, ja nyt tällä televerolla tyrehdytetään nämä kotimarkkinat.

Televero heikentää kansantaloutta myös siksi, että siitä aiheutuva kustannusten nousu vaikeuttaa nopeasta viestinnästä riippuvaisten pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa. Tähän Suomella tässä taloudellisessa tilanteessa ei kyllä ole varaa.

Ylipäänsä verojärjestelmän kehittämisen tavoitteena tulisi olla linjakas ja yksinkertainen systeemi. Televeron säätäminen merkitsee uuden pisteveron käyttöönottoa, ja ylipäänsä pisteverot ovat hyväksyttäviä vain, jos ne kytketään laajempaan ympäristönsuojelulliseen tavoitteeseen. Televeron tavoitteet ovat puhtaasti fiskaalisia, ja itse asiassa erilliset pisteverot ovat myös EY-säännösten vastaisia.

Televeron säätäminen merkitsee telepalveluiden kaksinkertaista verottamista. Niihinhän kohdistuu jo 22 prosentin suuruinen liikevaihtovero ja nyt televero tulee siis vielä sen päälle.

Arvoisa puhemies! Tulen esittämään kolmannessa käsittelyssä, että lakiesitys hylättäisiin.

Ed. B a c k m a n : Herra puhemies! Verolakiesitys jatkaa hallituksen veropoliittista linjaa, josta vastoin tämänkin esityksen perusteluissa mainittua oikeudenmukaista ja sosiaalisesti tasavertaista verotusta kuitenkin eniten kärsimään joutuvat vanhukset, vammaiset, sellaiset kansalaiset, jotka joutuvat pitämään puhelinta mutta eivät sitä kovinkaan paljon varsinaisesti käytä. Heille tulee nimenomaan kiinteiden perusmaksujen osalta tässä yhteydessä lähes 10 prosentin verorasitus, joka nostaa heidän elinkustannuksiaan. Kun samanaikaisesti samaisten kansalaisryhmien, esimerkiksi eläkeläisten verotusta ollaan kiristämässä hyvin voimakkaasti, tämä vero omalta osaltaan lisää verorasitusta eikä tällä tavalla pelkästään syvennä kansantalouden lamaa vaan erityisesti heikentää heikoimmassa asemassa olevien kansalaisten toimeentulomahdollisuuksia.

Ed. Luukkainen totesi, että suomalainen teleala on erittäin kehittynyttä. Se pitää paikkansa, ja tässä mielessä on väärin rangaista juuri sellaisen alan kehittymisedellytyksiä, jolla on jatkossa myös selkeitä vientinäkymiä. Tämä vero rankaisee tätä alaa, vaikka nyt pitäisi päinvastoin miettiä, miten tämän alan vientiedellytyksiä tuettaisiin.

Tulen lain kolmannessa käsittelyssä kannattamaan ed. Luukkaisen mainitsemaa hylkäysesitystä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Ehdotus laiksi Irlannin kanssa tulo- ja myyntivoittoveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 210
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 48

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 48.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Ehdotus laiksi Sveitsin kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 211
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 49

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 49.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

14) Ehdotus laiksi Latvian kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 212
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 50

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 50.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

15) Ehdotus laiksi Liettuan kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 213
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 51

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 51.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

16) Ehdotus laiksi Viron kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 214
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 52

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 52.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

17) Ehdotus laiksi hukkakauran torjunnasta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 162
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 19

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 19.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

18) Ehdotus laiksi erikoissairaanhoitolain 47 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 107
Toivomusaloite n:o 1109/1991 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 22

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 22.

Keskustelu:

Ed. A n t v u o r i : Herra puhemies! Yliopistosairaaloille on suoritettu valtionosuutta nykyisen käytännön mukaan 12 prosenttia käyttömenoista. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että yliopistosairaaloille maksettava erityiskorvaus lääkärikoulutuksesta ja lääketieteellisestä tutkimustoiminnasta muutettaisiin laskennalliseksi. Esitetty muutos on hyvä nykyiseen verrattuna, koska näin yliopistosairaalat saavat ikään kuin ansioidensa mukaan erityiskorvausta ja toisaalta muutoksen luulisi kannustavan tulokselliseen työskentelyyn. Nykyinen käytäntö on ollut epäoikeudenmukainen, koska lääkärikoulutuksen ja lääketieteellisen tutkimuksen rasitus on eri yliopistosairaaloille vaihdellut huomattavasti. Esimerkiksi HYKSissä laskennalliset kustannukset ovat olleet lähes 20 prosenttia, kun eräissä muissa yliopistosairaaloissa ne ovat jääneet jopa alle 10 prosentin käyttömenoista. Näin eräät yliopistosairaalat ovat saaneet liikaa korvausta vuodesta 1981 lähtien. Tämä epäsuhta on luonnollisesti vaikuttanut hoidon kustan-

nuksiin ja aiheuttanut tätä kautta rasitusta kunnille.

Lain perusteluissa todetaan, että määräraha on tarkoitus jakaa sosiaali- ja terveysministeriön päätöksessä niin, että opetuksen osuus olisi 45 prosenttia ja tutkimuksen osuus 55 prosenttia. Joidenkin valiokunnassa käyneiden asiantuntijoiden lausunnoissa on suhtauduttu kriittisesti kyseessä olevaan jakoperusteeseen. On nähty, että se on ristiriitainen laskennallisuuden ja tuloksellisuuden periaatteen valossa.

Toisaalta tutkimuksen osuutta on pidetty huomattavasti suurempana kuin 55 prosenttia. Sairaalaliiton laskelmien mukaan sen tulisi olla vähintään 60 prosenttia. Jakoperuste on hyväksyttävissä ylimenokauden jakokulmana, jolla voidaan tasata sitä muutosta, minkä todelliseen laskennallisuuteen siirtyminen aiheuttaisi eräissä yliopistosairaaloissa, lähinnä Kuopion yliopistosairaalassa ja Tampereella, absoluuttisen erikoisvaltionosuuden summan vähenemisenä. Tältä osin jakoperusteet voi hyväksyä, koska se on eräänlainen kompromissi, jolla pehmennetään jako-osuuksien muutosta yliopistosairaaloiden kesken.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa edellä mainitusta huolimatta äänestyksen jälkeen päätettiin muuttaa lakiehdotuksen voimaantulosäännöstä siten, että vähennys saa olla enintään 3 prosenttia vuodessa. Kuten vastalauseissa todetaan, on esitys matemaattinen mahdottomuus, ellei määrärahaa lisätä vuoden 1994 budjettiin. Kaikenlaiset lisäystoiveet ovat viime aikoina osoittautuneet täysin mahdottomiksi toteuttaa. Tulenkin esittämään toisessa käsittelyssä, että voimaantulosäännös tulee lakiin hallituksen esittämässä muodossa.

Toinen ongelma lakiesityksessä on se, että siinä puhutaan vain lääkärikoulutuksesta ja lääketieteellisestä tutkimustoiminnasta. Esitys sulkee pois kaikki muut ammattiryhmät ja poikkitieteet. Lakiesitys on tässä mielessä vanhakantainen. Laaja-alainen terveydenhuoltotutkimus on vallitsevana eurooppalaisessa terveydenhuollossa, mm. Englannissa, Hollannissa, Italiassa ja Saksassa. Koko terveydenhuoltojärjestelmämme on juuri nyt hyvin voimakkaiden muutosten edessä.

Lääketiede edustaa yhtä merkittävää osaa koko alueesta. Erikoisalakohtainen eriytyneisyys on meillä kuitenkin selvä heikkous ja voimavarojen tehottoman käytön keskeinen syy. Nyt tarvittaisiin kipeästi laaja-alaista terveydenhuollon tutkimusta, jonka avulla on mahdollista päästä sisään hoidon laatuun, hoitokäytäntöihin, potilaiden vaikutusmahdollisuuksiin, tuottavuuden ja voimavarojen käyttöön.

Juuri nyt keskustellaan myös vilkkaasti terveydenhuollon ja sosiaalipuolen, niin julkisen kuin yksityissektorinkin, rooleista, integraatiosta ja työnjaosta. Lääketieteellinen tutkimus ei yksinään vastaa näihin kysymyksiin. Tässä mielessä lakiesitys on heikko eikä ohjaa toimintoja edistykselliseen suuntaan, kuten lain mielestäni pitäisi tehdä.

Valiokunnassa äänestettiin siitä, otetaanko lakitekstiin mukaan hoitotieteen yliopistollinen koulutus ja tutkimus. Näin ei kuitenkaan käynyt. Mielestäni tämä oli vahinko ja osoittaa valitettavaa näköalattomuutta yliopistosairaaloiden kehitysvaateissa. Tässä ei ole kysymys kahden ammattiryhmän valta- tai muistakaan pyrkimyksistä. On vain kysymys sen seikan tunnistamisesta ja tunnustamisesta, että muutokset ovat välttämättömiä. Siinä ei yksinään riitä lääketieteellinen osaaminen vaan tarvitaan erityisesti suurinta aikaa, henkilökuntaa ja potilasta koskettavaa tietämystä, jolla mahdollistetaan tehokkaat ja hyvät hoitokäytännöt.

Aivan varma on, että nyt käytössä oleva joka asian hinnoitteluidea on ohimenevä ilmiö ja hyvin pian ymmärretään, että sillä tiellä ei tuloksia synny, kehitys tulee muuta kautta. Toivon, että eduskunta toisen käsittelyn yhteydessä kallistuu valiokunnassa jääneen vähemmistön kannalle ja näkee kysymyksen vähän laaja-alaisemmin kuin kahden ammattikunnan intresseinä. Tulen tekemään toisessa käsittelyssä II vastalauseen mukaisen ehdotuksen.

Säästövaikutukset tämän lain osalta ovat noin 30 miljoonaa markkaa. Ellei nyt, kuten voimaantulosäännöksen muuttaminen edellyttäisi, lisätä erityisvaltionosuutta yliopistosairaaloille, on tämä säästö sinällään nielaistava. Yliopistosairaaloiden asema on muodostunut melko ongelmalliseksi, koska kunnat laskevat nyt hyvin tarkkaan minne potilaansa lähettävät. Kuntien tiukka talous ja ehkä lyhytnäköinenkin laskentatapa saattaa olla potilaiden oikeusturvaa loukkaava, tai toisaalta väärä hoitopaikka voi osoittautua lopulta varsin kalliiksi.

Kansainvälisesti terveydenhuoltomme on varsin korkeatasoista. Yliopistosairaalat erityisesti ovat ylläpitäneet huippuosaamista ja tässä mielessä jatkuvuus on taattava, sillä se on koko terveydenhuoltomme perusta, jota lamankaan varjolla ei tule asettaa kyseenalaiseksi. Ylilyönnit terveydenhuollon alueella ymmärtääkseni ovat pääasiassa kunnissa ja keskussairaalaverkostos-

sa. Silloin, kun saneerataan, on ensimmäinen työ purkaa selvä ylikapasiteetti ja selvästi keskittää erityisosaaminen.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Ed. Antvuori puheenvuorossaan esittelikin lain sisällön. Tämähän merkitsee siirtymistä erityisvaltionosuudessa 12 prosentin käyttökustannusperiaatteesta laskennallisuuteen. Olen valiokuntakäsittelyn yhteydessä laatinut valiokunnan mietintöön I vastalauseen, jossa ehdotan toisaalta, että 47 §:n saisi toisen muodon, ja toisaalta, että voimaantulosäännös olisi erilainen kuin mitä valiokunta on päättänyt.

Lakennallisuusperiaatteeseen siirtyminen erityisvaltionosuudessa on saanut hyvin laajan kannatuksen. Siitä ei valiokuntakäsittelyssä ole ollut kiistaa. Hallituksen esityshän pitää sisällään ajatuksen, että korvausperusteena olisi lääkärikoulutuksen ja lääketieteellisen tutkimuksen määrä yliopistollisissa keskussairaaloissa. Itse olen pitänyt järkevämpänä sellaista mallia, että tämä määritelmä laajennettaisiin eli lääkärikoulutuksen lisäksi huomioon otettaisiin muun terveydenhuollon yliopistotasoinen koulutus ja tutkimuksessa lääketieteellisen tutkimuksen lisäksi muu tieteellinen tutkimus.

Tulevaisuutta silmällä pitäen pidän tärkeänä laaja-alaisuutta, niin että koko terveydenhuollon yliopistotasoinen koulutus otetaan huomioon myös resursseja jaettaessa ja toisaalta, että yliopistollisissa keskussairaaloissa tehdään sellaisia tutkimuksia, joissa pyritään poikkitieteellisyyteen. Näiltä osin mielestäni rajaus pelkästään siihen, että olisi kyse lääketieteestä ja hoitotieteestä, ei riitä. Esimerkiksi virusopissa tehdään väitöskirjoja ja tutkimuksia, jotka ovat olennaisia terveydenhuollon kannalta. Miksei myös aivan tekniikan alallakin tämä ole mahdollista, saati yhteiskuntatieteissä. Kuitenkin pidän edustajien Antvuori ja Puisto allekirjoittaman II vastalauseen mallia parempana kuin mietinnön pykälää.

Kompromissiratkaisu, että opetuksen osuus olisi 45 ja tutkimuksen 55 prosenttia valtionosuudesta, on mielestäni järkevä malli. Hyväksyn sen kompromissina. Onhan esitetty, että suhde olisi hieman toisenlainen, että tutkimuksesta saataisiin 60 ja opetuksesta 40 prosenttia. Tätä taustaa vasten on hyvin vaikea hyväksyä aluepoliittista ratkaisua, johon valiokunta on päätynyt. Aluepolitiikastahan pitkälti on kysymys, kun valiokunta on muuttanut hallituksen esityksen voimaantulosäännöstä niin, että hyväksytään siirtymävaihe, joka hidastaa käytännössä tähän uuteen järjestelmään siirtymistä. Mielestäni tämä on kompromissien kompromissi, joka ei aja tämän esityksen tarkoitusperiä. Se ei aja sitä tulosajattelua, mitä esityksessä on tarkoitettu. Näin ollen olenkin sitä mieltä, että voimaantulosäännös tulisi hyväksyä hallituksen esityksen mukaisessa muodossa.

Arvoisa puhemies! Kun olemme tänään tässä salissa käyneet keskustelun Raha-automaattiyhdistyksen varojen jaosta ja budjetin tiukkuudesta, tuntuu hieman oudolta, että tässä yhteydessä valiokunnan enemmistö oli hyväksymässä sellaista mallia, joka loogisesti edellyttää lisämäärärahoja valtion talousarvioon. Valiokunnan enemmistön hyväksymä siirtymäsäännöshän edellyttää sitä, että muutos tämän vuoden valtionosuudesta olisi vain 3 prosenttia. Kuitenkin budjetissa esitetty määrärahavähennys on 5 prosenttia. Tämä muutos ilmeisesti olisi tapahtunut jo vanhallakin systeemillä eli käyttömenot ovat vähentyneet sen verran, että myös valtionosuus olisi vähentynyt vanhankin järjestelmän mukaan.

Mikäli esitys hyväksytään valiokunnan esittämässä muodossa, lisämäärärahan tarve budjetissa on olemassa. On sinänsä outoa, että hallitusryhmien sisällä joissakin kysymyksissä ollaan valmiit hyväksymään määrärahaylitykset ilman, että sitä edes mietinnössä kerrotaan, kun toisaalta eräissä asioissa nähdään, että budjetin muuttaminen ei mitenkään ole mahdollista. Itse pidin valiokuntakäsittelyssä ongelmana sitä, että valiokunnan enemmistö ei halunnut edes myöntää, että voimaantulosäännöksen muuttaminen merkitsee lisämäärärahan tarvetta. En tiedä, onko pahempi se, ettei osata laskea, vai se, että ollaan epärehellisiä sen suhteen, mitä muutos todella piti sisällään.

Australian parlamentin alahuoneen puhemiehen vierailu

Puhemies: Arvoisat kansanedustajat! Ilmoitan, että Australian parlamentin alahuoneen puhemies Stephen Martin seurueineen on saapunut seuraamaan täysistuntoa. Eduskunnan puolesta lausun puhemies Martinin tervetulleeksi eduskuntaan.

Ed. Kautto: Arvoisa puhemies! Valtion ja kuntien tiukka taloudellinen tilanne tuntuu kaikilla sektoreilla. Kunnissa kiinnitetään erityistä

huomiota erikoissairaanhoidon kustannuksiin, joista lankeaakin helposti todella suuria laskuja kuntien maksettavaksi. Saattaahan esimerkiksi pienen keskosen hoito maksaa 300 000—500 000 markkaa, hemofilian hoito miljoonan, maksan siirto 600 000—1 400 000 markkaa ja sydämen siirto keskimäärin 250 000—350 000. Erikoissairaanhoito joutuukin tänä päivänä kilpailemaan yhä enemmän osuudestaan koko terveydenhuollon kuluista. On selvää, että kunnissa, joissa voidaan päättää suoraan perusterveydenhuollon järjestämisestä ja sen kuluista, koetaan useiden kuntien yhdessä muodostamien sairaanhoitopiirien järjestämä erikoissairaanhoito etäiseksi ja vaikutusmahdollisuudet vähäisiksi.

Ensi vuoden alusta tilanne muuttuu sikäli, että kunnat ostavat suoraan tarvittavat erikoissairaanhoidon palvelut. Kuntien kannalta jää kuitenkin edelleen ongelmaksi se, ettei niillä ole käytännössä itsenäisiä valtuuksia potilasvirtojen ohjaukseen. Se on erityisen ongelmallista nimenomaan pääkaupunkiseudulla, jossa yksityissektori lähettää potilaita suoraan HYKSiin tai potilaat hakeutuvat sinne päivystystapauksina niissäkin sairauksissa, joissa hoito voitaisiin antaa aluesairaalatason erikoissairaanhoidossa, missä se olisi myös halvempaa.

Tilannetta ei suinkaan helpota myöskään se, että tutkimusten mukaan meillä on koko maassa niin perusterveydenhuollon kuin erikoissairaanhoidonkin ylikapasiteettia eli mahdollisuuksia tuottaa palveluja mutta ei niihin tarvittavia varoja. Asiaa mutkistaa myös ns. yksityisen sektorin ylitarjonta, jota markkinoidaan tehokkaasti maksukykyisille asiakkaille. Tällä hetkellä käydäänkin kaikki keinot -taktiikalla taistelua olemassaolosta monessa niin julkisen kuin yksityisen sektorinkin yksikössä.

On selvää, että myös terveydenhuollon, erikois- ja erityissairaanhoito mukaan lukien, on sopeutettava toimintansa kuntien talousarviokehitykseen ja julkisen talouden heikkoon tilaan. Kunnissa onkin jo suoritettu palvelujen karsimista. Valitettavasti karsimista on toistaiseksi tehty paniikissa varmistamatta riittäviä avohoidon palveluja. STM:n tulisikin mielestäni selvittää tilanne. Koko terveydenhuollon osalta olisi käytävä myös laaja eettinen keskustelu. Ensimmäiset huhut turhista hoitovirheistä ja hoitamatta jättämisistä erilaisin seurauksin kiertävätkin jo kansan keskuudessa.

Oman ongelmansa erikoissairaanhoidon alueella muodostaa myös yliopistollisten keskussairaaloiden keskinäinen työnjako. Lääkärikoulutus ja lääketieteellinen tutkimus on kallista. Sairaalaliiton tutkimusten mukaan siitä aiheutuvat ylimääräiset kustannukset ovat tällä hetkellä 770 miljoonan markan vuosiluokkaa. Sen sijaan varaukset valtionosuuksien kohdalla ovat vuonna 93 681 miljoonaa markkaa ja vuoden 94 osalta 650 miljoonaa markkaa. Yliopistotasoinen erikoissairaanhoito ja siitä aiheutuvat kustannukset tulisikin kattaa valtion yhteisistä varoista eikä sälyttää kuntien verovaroilla katettavaksi.

Käsiteltävänä oleva lakiesitys onkin tässä suhteessa jälleen kuntien kannalta epäoikeudenmukainen. Lakiesityksen perusteluissa esitetään, että opetuksen osuus olisi 45 ja tutkimuksen 55 prosenttia, kun Sairaalaliiton laskelmien mukaan tutkimuksen osuuden tulisi olla vähintään 60 prosenttia. Esimerkiksi Tukholman Karoliinisessa sairaalassa se on peräti 83 prosenttia ja opetuksen osuus vain 17. Tutkimuksen pisteytyksessä olisikin tullut ottaa huomioon esitettyä enemmän eri lääkäriryhmien koulutuksen yliopistosairaaloille aiheuttama kustannuksellinen painoarvo. Lääketieteen lisensiaatin, erikoislääkärin ja suppean erikoisalan tutkintoja tulisikin painottaa voimakkaammin kuin yleislääketieteen ja työterveyshuollon erikoislääkärikoulutusta niiden taloudellisten kustannusten perusteella.

Myöskään tieteellisten julkaisujen keskinäinen painotus tai julkaisut, joihin yliopistosairaala on osallistunut, eivät ole tulleet riittävästi huomioon otetuiksi. Nykyinen korvausmenettely on ollut epäoikeudenmukainen myös siksi, että lääkärikoulutuksen ja lääketieteellisen tutkimuksen rasitus on vaihdellut huomattavasti eri yliopistosairaaloiden kesken. Esimerkiksi HYKSissä, jota on pidetty maamme yliopistosairaaloiden lippulaivana, ovat laskennalliset kustannukset olleet lähes 20 prosenttia, kun ne eräissä muissa yliopistosairaaloissa ovat olleet alle 10 prosenttia käyttömenoista. Siten eräät yliopistosairaalat ovat saaneet jo vuodesta 81 alkaen ylikorvausta verrattuna HYKSin, TYKSin ja OYKSin menoihin. Se on heijastunut hoidon kustannuksiin ja vääristänyt näiden yliopistosairaaloiden erikoissairaanhoidon kokonaiskustannuksia ja niiden rasituksia kunnille.

Erityisvaltionosuuden jaon tulisikin kohdentua sen mukaan, miten tuloksellisia sairaalat ovat olleet niin lääkärikoulutuksessa kuin tutkimustoiminnassakin. Lakimuutos ei vastaa täysin näitä tavoitteita, mutta se on toki nykyistä menettelyä oikeudenmukaisempi. Lakimuutoksen voidaan katsoa kannustavan tai sen hengen olevan

se, että pyritään tuloksellisempaan työskentelyyn ja sairaaloiden sisällä parempaan harkintaan ja siten myös säästöihin.

Hallituksen lakiesitys on kuitenkin kohdannut tylyn kohtalon sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Varmasti jokainen yliopistollinen sairaala on erittäin vaikeassa taloudellisessa tilanteessa, mutta se ei mielestäni saa vaikuttaa siihen pyrkimykseen, että myös yliopistosairaaloissa päästäisiin nykyistä järkevämpiin ja taloudellisempiin tuloksiin. Mikäli katsotaan aiheelliseksi ottaa yliopistollisessa erikoissairaanhoidossa huomioon aluepoliittisen tuen osuus, on se hoidettava eri tavalla kuin romuttamalla yliopistosairaaloiden keskenään vaikeilla neuvotteluilla aikaansaama tulos.

HYKSin osalta haluan korostaa myös sitä, että sen erityistason sairaanhoitoon liittyy monia sellaisia kustannuksia, joita muilla ei ole. HYKSiin on keskitetty selkeästi eniten valtakunnallisia tehtäviä. Esimerkkinä voidaan mainita elinsiirrot, imeväisikäisten lasten avosydänkirurgia, Husuke-yksikkö jne. Muun muassa elinsiirtoja harjoitellaan jatkuvasti eläimillä jopa kymmenen vuoden ajan ennen kuin kirurgi on valmis tekemään niitä ihmisille. Myös uusien lääkäripolvien koulutuksessa tarvitaan harjoittelua eläimillä. Nämä kustannukset eivät jatkossa sisälly hintoihin, joilla HYKS myy palveluja koko Suomelle.

Uusi kallis teknologia otetaan myös aina ensin käyttöön HYKSissä. Maan johtavana sairaalana sen on aina hankittava uusin teknologia diagnostiikkaa ja tutkimusta varten ennen kuin sitä voidaan soveltaa muissa sairaaloissa. Myös uusimmat hoitomenetelmät otetaan yleensä käyttöön ensin HYKSissä, ja sitä kautta ne leviävät muiden sairaaloiden käyttöön. Muun muassa ns. lyhki-kirurgia, joka nyt on käytössä kaikilla porrastustasoilla, on hyvä esimerkki niin potilaita kuin sairaaloita hyödyttävistä kehitystuloksista.

HYKSin yhteydessä on myös muistettava se, että siellä hoidetaan vuosittain huomattavat määrät Helsingin, Uudenmaan ja Kymin sairaanhoitopiirien ulkopuolelta tulevia potilaita. Vuonna 1992 ns. ulkokuntapotilaita oli seuraavasti: hoitopäiviä 47 629, hoitojaksoja 7 359 ja avohoitokäyntejä 15 560. Tämän vuoden vastaavat potilasmäärät on arvioitu seuraaviksi: hoitopäiviä 42 000, hoitojaksoja lähes 7 000 ja avohoitokäyntejä 21 000. Ulkopiirien kustannukset vuonna 1992 olivat 251 miljoonaa markkaa ja tämän vuoden arvio on lähes 238 miljoonaa markkaa, joten ei luulisi olevan yhdentekevää koko maankaan osalta se, kuinka valtio korvaa HYKSin erityiskustannuksia.

Yliopistosairaaloiden kustannuksia ei tulisikaan nähdä vain laskutusautomaattina vaan osana koko terveydenhuoltojärjestelmäämme ja sen järkeistämistä ja kehittämistä.

Arvoisa puhemies! Mikäli lakiesitystä ei voida hyväksyä II vastalauseen mukaisena, tulee se mielestäni hyväksyä hallituksen alkuperäisen lakiesityksen mukaisesti.

Ed. Perho-Santala: Herra puhemies! Tästä paikalta lyhyesti totean, että kun tämä ehdotus, niin kuin on todettu, on pitkällisten neuvottelujen tulos ja näitä menetyksiä, joita tulee kolmelle yliopistosairaalalle, kompensoidaan jakosuhteella opetuksen osuuden ja tutkimuksen osuuden osalta, silloin porrastettu voimaantulo on perusteeton ja on perusteltua pitäytyä hallituksen alkuperäisessä ehdotuksessa voimaantulosäännöksen osalta siten, että HYKSin ja TYKSin saamat korvaukset lääkärikoulutuksesta ja tutkimustoiminnasta pysyvät alkuperäisten laskelmien suuruisina.

Lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulen olemaan vastalauseen kannalla siltä osin kuin se koskee voimaantulosäännöstä.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! On valitettavaa, että tätä asiaa ei loppuun asti selvitetty sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, koska edelleen varsinkin osalla sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenistä tuntuu vallitsevan epäselvyys siitä, mistä on kysymys. Toivon, että erityisesti ed. Ulla Anttila kuuntelee, mitä nyt sanon, koska hänelle tätä ilmeisesti ei ole kukaan vielä selvittänyt.

Se ongelma, mistä tässä on muutaman viikon ajan kiistelty, johtuu siitä, että tämän vuoden budjettiin on merkitty erikoissairaanhoitolain 47 §:n mukaisiin korvauksiin yliopistosairaaloille 681 miljoonaa markkaa. Tämä 681 miljonaa markkaa on ennakkoarvio siitä, kuinka paljon nämä korvaukset tulevat olemaan. Mutta kaikki yliopistosairaalat ovat tänä vuonna jo joutuneet leikkaamaan omia budjettejaan, kuten te tiedätte varsin hyvin. Varsin kireä taloudellinen tilanne on ja kunnat ovat painaneet päälle, joten yliopistosairaalat, erikoissairaanhoitopiirit ovat joutuneet supistamaan budjettejaan huomattavasti. Tästä seuraa, että tänä vuonna erityisvaltionosuus ei suinkaan tule olemaan 681 miljoonaa vaan se tulee jäämään jonnekin 620 miljoonan markan paikkeille tällä hetkellä käytettävissä olevien tietojen mukaan.

Kun ensi vuoden budjettiin on varattu 650 miljoonaa markkaa, tämä tarkoittaa siis sitä, että ensi vuonna on mahdollista käyttää näihin erityisvaltionosuuksiin 30 miljoonaa markkaa enemmän kuin tänä vuonna.

Kun me näiden todellisten lukujen pohjalta teemme laskelman, että jos kolmelta yliopistosairaalalta, jotka uudella systeemillä tulisivat menettämään erityisvaltionosuutta, vähennetään se 3 prosenttia eikä enempää kerralla kolmen vuoden ajan, niin jää yhteensä noin 40 miljoonaa markkaa käytettäväksi lisää Helsingin ja Turun yliopistosairaaloiden erityisvaltionosuuteen. Koettakaa nyt hyvät ystävät Helsingin ja Turun yliopistosairaaloiden piiristä ymmärtää tämä matemaattinen yhtälö, tämä ei ole vaikea!

Kuopion yliopistosairaala on tänä vuonna budjetoinut 100,8 miljoonaa markkaa. Oulun yliopistollinen sairaala on budjetoinut tänä vuonna 122,5 miljoonaa markkaa, mutta Oulu on jo muuttanut käyttösuunnitelmaansa niin, että sitä on pienennetty 20 miljoonalla markalla — ja nyt siis puhun nimenomaan tästä erityisvaltionosuudesta — elikkä Oulun erityisvaltionosuus tänä vuonna tulee olemaan todennäköisesti 102,5 miljoonaa markkaa. Tampereen yliopistollisen sairaalan erityisvaltionosuus tulisi olemaan erityissairaanhoitopiirin hyväksymän budjetin mukaan 109,4 miljoonaa.

Kun näistä kaikista kolmesta vähennetään 3 prosenttia, niin se on noin 3 miljoonaa per yliopistosairaala, ja niistä tulee yhteensä noin 10 miljoonan markan vähennys. Se tarkoittaa siis sitä, että kun vähennystä tulee 10 miljoonaa markkaa, niin se voidaan lisätä siihen, mikä on käytettävissä Helsingille ja Turulle. Kun budjetissa on 30 miljoonaa markkaa enemmän, niin Helsingille ja Turulle on yhteensä käytettävissä noin 40 miljoonaa markkaa.

En voi ymmärtää sitä tyytymättömyyttä, mitä näiden yliopistosairaaloiden piirien kansanedustajat esittävät, sillä Helsinki, jonka budjetti tälle vuodelle on 211,4 miljoonaa markkaa, on itse arvioinut saavansa uudella systeemillä ensi vuonna 247 miljoonaa markkaa elikkä reilu 30 miljoonaa markkaa enemmän. Sosiaali- ja terveysministeriö oli laskenut heille peräti 268 miljoonan markan osuuden ensi vuonna. Mutta kai he itse paremmin suurin piirtein tietävät, mikä tilanne tulee olemaan. Turku, jossa tämän vuoden budjetin mukaan tämä erityisvaltionosuus olisi 94,4 miljoonaa, oman arvionsa mukaan saisi ensi vuonna 105 miljoonaa ja STM:n laskelman mukaan, siis puhtaasti laskennallisin perustein tehdyn laskelman, saisi 109,9 miljoonaa elikkä 15 miljoonaa markkaa lisää.

Mutta jos nyt katsotaan näitä Helsingin ja Turun omia esityksiä, niin suurin piirtein ne lisäykset, mitä he itse ovat arvioineet saavansa, ovat mahdollisia sillä, että noin 40 miljoonaa markkaa on täällä käytettävissä.

Myöskin ihmettelen sitä, että HYKSin piirin edustajat eivät ollenkaan kanna huolta siitä, että Lastenlinnan, joka muodostaa oman kuntayhtymän, erityisvaltionosuus pienenee. Se ei ollenkaan huolestuta tämän alueen edustajia. Sen pitää tietysti huolestuttaa myöskin koko maan edustajia, koska Lastenlinna antaa määrätyissä tilanteissa ainoat palvelut koko maassa, myöskin muualta lähetetään sinne. Sen takia Lastenlinnan toivomus on myöskin se, että voimaantulosäännös on porrastettu näin, että on pehmeä lasku.

Kun ed. Kautto puhui esimerkiksi verenvuototautipotilaiden hoidosta, minä en kyllä sitä ihan ymmärtänyt, koska leikkaushoito tapahtuu Invalidisäätiössä. Nyt kun sairaalat, jotka lähettävät potilaan, antavat maksusitoumuksen, niin nehän maksavat tämän hoidon nyt pennilleen, jokaista penniä myöten. Aikaisemmin oli niin, että ne eivät maksaneet kokonaan, mutta tämän vuoden alusta uuden valtionosuusjärjestelmän mukaan viimeistä penniä myöten se, joka lähettää potilaan, myöskin maksaa kustannukset. Mielestäni vetoaminen tällaisiin seikkoihin ei ole perusteltua.

Kaikki yliopistosairaalat ovat hyväksyneet sen, että tämä uusi pistelaskujärjestelmä on periaatteeltaan oikea ja hyväksyttävä. Silloin nimenomaan rahat jaetaan sen mukaan, missä koulutusta annetaan enemmän, ja missä tutkimusta tehdään enemmän, sinne saadaan lisää varoja. He hyväksyvät tämän. Ainoa, mitä he eivät hyväksy, on se, että muutos tehdään niin nopeasti, että esimerkiksi Tampere menettäisi melkein neljäsosan, yli 20 prosenttia, erityisvaltionosuudestaan kerralla. He ovat vain ehdottaneet pehmeää laskua, niin kuin valiokunta on nyt voimaantulosäännöksessä esittänyt.

Ehkä vielä voi sen verran sanoa, että kun nyt Helsingin ja Turun yliopistosairaaloiden piirien alueilta tulevat edustajat, eivät suinkaan kaikki mutta ne, jotka ovat tähän keskusteluun osallistuneet, nimenomaan syyttävät näitä muita, että muut saavat väärin perustein liikaa rahaa, jos tällä linjalla jatketaan, niin okei, lähdetään sitten tälle linjalle. Nyt nämä kolme muuta yliopistosairaalaa sanovat, että uudessa systeemissä Helsinki tulee saamaan aivan liian paljon rahaa aivan vää-

rin perustein, koska paljon sellaisia väitöskirjoja esimerkiksi kirjataan Helsingin yliopiston lääketieteelliseen tiedekuntaan, jotka väitöskirjat tosiasiassa tehdään muualla kuin yliopistosairaalassa ja joihin rahoitus saadaan muualta. Täällä on paljon laitoksia, tutkimuslaitoksia, on Kansanterveyslaitosta, Työterveyslaitosta jne., mutta en halua jatkaa tätä keskustelua tämän pidempään.

Sen selvityksen, mikä nyt on loppuun asti tehty, mukaisesti valiokunnan enemmistön hyväksymä voimaantulosäännös pehmeästä laskusta on täysin toimiva ja mahdollistaa, että Helsinki ja Turku saavat huomattavasti lisää rahaa, mikä periaatteessa on aivan hyväksyttävää. Toivoisin, että tämä asia voitaisiin yksimielisesti hyväksyä.

Ed. P u i s t o : Arvoisa puhemies! Kun kuuntelin äskeisiä laskelmia, joilla mielestäni vastuuntuntoinen kansanedustaja Stenius-Kaukonen perusteli suoranaista aluepoliittista kikkailuaan, jonka hän on sitten myöhemmin muuttanut matematiikaksi, niin ei voi tulla kuin siihen vanhaan päätelmään, että mikään ei ole niin viisas kuin ihminen paitsi insinööri.

Kun puhutaan näistä perusteista, niin olen itse joskus sanonut valiokunnassa, että Tampere, Kuopio ja Oulu ovat saaneet väärin perustein aiemmin rahaa. Sanonta "väärä peruste" on väärä, koska perustelut ovat olleet siltä osin oikeat, että nämä piirit osasivat liittää omaan sairaanhoitopiiriinsä myös psykiatriset hoitolaitokset. Kun lakisääteisesti he saivat 12 prosenttia käyttökustannuksiin, niin totta ihmeessä heidän osuutensa oli silloin suurempi kuin niiden, joiden piireihin ei ollut älytty tai haluttu lisätä psykiatrista sairaanhoitoa. Tämä vääristi valtionosuuden jakaumaa, mutta se on totta, että peruste ei ollut väärä, vaan se oli nokkela.

Nyt, kun on pitkään hiottu sairaanhoitopiirien kesken, miten jako tapahtuisi, myönnän ed. Stenius-Kaukosen esiin ottaman mahdollisen vääristymän siitä, että esimerkiksi Helsingissä ja varmasti vielä Turussakin prosentuaalisesti on enemmän opettajakuntaa lääketieteellisessä tiedekunnassa kuin muissa toistaiseksi ainakin, ellei myös lääketieteellistä viedä Turusta. Silloin tietysti tutkimusten ja julkaisujen tekeminen on helpompaa kuin pienemmällä väkimäärällä. Mutta tästä syystä, ed. Stenius-Kaukonen, kuten hyvin tiedätte, aiemmin esillä olleet prosentit 50/50 muutettiin prosenteiksi 40/60, jotta vääristymää ei tulisi, jotta huomioidaan Tampereen, Kuopion ja Oulun asema jaossa. Tämä prosenttiosuuskaan ei nyt tunnu riittävän, eli kaikki vastaantulot ovat tulleet Turun ja Helsingin taholta, ja sairaanhoitopiirien keskinäinen yhteisymmärrys meille asiantuntijoilta tulleiden lausuntojen ja STM:n lausuntojen mukaan oli olemassa. Myös tältä pohjalta oli tehty budjettiesitykset kaikissa sairaanhoitopiireissä.

Totta on se, että ei varmastikaan tarpeen vähenemisen myötä vaan muun pakon edessä myös erikoissairaanhoitopiirien talousarvioita on jouduttu leikkaamaan. Tästä syystä arvioitu rahan tarve ja todellinen tämänhetkinen tarve eivät kohtaa toisiaan. Tämä on tietysti erittäin hyvä. Jos on ollut jotakin luppoa, se on leikattu pois. Mutta tiedän esimerkiksi Turun kohdalla, että on jouduttu leikkaamaan välttämättömyyksiä, joita on uskottu voitavan ottaa käyttöön nyt valtionosuusuudistuksen tullessa voimaan. Meidän budjettimme on tehty yhteissopimuksen, hallituksen esityksesä olevan laskelman mukaan eikä valiokunnan jäsenten aluepoliittisten kikkailujen jälkeen tehtyjen laskelmien mukaan. Ei voida olettaa, että tehdään pitkäjännitteistä erikoissairaanhoitotyötä siten, että joku keksii myöhemmin, että emme annakaan näin paljon, me annamme vähän teille ja nyt te olette ihan kiltisti ja hiljaa, kun saatte tämän, kun me haluammekin enemmän kuin meille olisi tullut. Tämähän on tällaista hiekkalaatikkopuuhaa, joka vedetään nyt aluepoliittisin kulissein läpi.

Toivon, että näin ei kävisi, että voimaantulosäännöksessä oleva 3 prosentin vähennys kaikilta viedään väkisin läpi. Siksi ehdotan, että asia lähetetään suureen valiokuntaan. Mikäli näin ei tapahdu, joka tapauksessa kannatan vastalausetta sekä pykälämuutoksen että voimaantulosäännöksen osalta, koska jos tämä tulee nyt valiokunnan mietinnön mukaisena voimaan, se tarkoittaa sitä, että on varmuuden vuoksi otettava noin 90 miljoonaa markkaa vararahastoon siltä varalta, ettei kenelläkään osuus laske enempää kuin 3 prosenttia, mikä oli hihasta vedetty päätös. Tämä raha otetaan Turulta ja Helsingiltä. Jo leikattujen budjettien lisäksi on sitten leikattava vielä tältä osin budjettia. Toivon, että HYKSin ja TYKSin sairaanhoitopiirien vaikutusalueilta olevien kansanedustajien lisäksi löytyy oikeudenmukaisuutta myös muilta, jotta voisimme nyt kerrankin olla hallituksen ei hyvän mutta tällä hetkellä sairaanhoitopiirien kesken oikeudenmukaisen esityksen takana.

Vielä toinen asia, arvoisa puhemies, joka on vähemmän kiinnittänyt julkisuudessa huomiota

kuin nopeasti tehdyt valiokuntalaskelmat, on se, että 47 §:ään, joka nyt on auki, on nyt mahdollisuus lisätä myös hoitotieteen osuus. Tämä on ollut erittäin vakavasti esillä erikoissairaanhoitolain laatimisen yhteydessä, ja silloin se on jäänyt mietintötasoiseksi. Hoitotieteen itsellistä arvoa tieteenalana ei ilmeisesti kukaan ole kiistänytkään. Kaikki tietävät, että sekä lääketiede että hoitotiede muodostavat vasta yhdessä sen parantavan ja hoitavan tehokkuuden, jolla me voimme ihmisiä auttaa. Tämä on teoriassa juhlapuheissa ja käytännössäkin pitkälti näin toimiva asia, mutta Lääkäriliitto sitten aina tulee huolehtimaan, että sitä ei mihinkään lakeihin, papereihin ja pykäliin kirjoitella.

Jotta tämä yhden ammattijärjestön mielivalta ei voisi jatkua, kannatan 47 §:n muutosta, jota ilmeisesti jo ed. Antvuori on esittänyt, että siihen lisätään muoto: "sekä hoitotieteellisestä yliopistollisesta koulutuksesta ja tutkimuksesta johtuvista ylimääräisistä kustannuksista". Samoin kannatan sitä, että hoitotieteen tutkinnot tulevat myös huomioiduiksi julkaisuissa vastalauseen mukaisesti.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Hoitotieteen lisäämisestä pykälään haluaisin vielä todeta, kun ed. Puisto totesi, että kukaan ei sitä varmaan kiistä tieteenalana, että juuri näin on, että vaikka en valiokunnassa kannattanut näitä pykälämuutoksia, kannatin sitä perustelulausumaa, joka valiokunnan mietintöön on liitetty. Se on hallitusta velvoittava lausunto, ja sen mukaisesti tulisi toimia. Mutta syy siihen, miksi juuri tässä yhteydessä en ollut valmis pykälämuutoksiin, oli se, että ei ollut lainkaan riittävästi selvitetty, mitä vaikutuksia asialla on erityisvaltionosuuden jakautumiseen. Tältäkin osin perusteellisempi valmistelu olisi ollut paikallaan, koska tätähän ei ollut vuosia kestäneissä neuvotteluissa lainkaan käsitelty.

Toivon, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin valiokunnan ponnen mukaisesti mahdollisimman pian, jotta hoitotiede ja muut tutkimusalat, joilla yliopistosairaaloissa tutkimusta tehdään, mikä nykyaikana on erityisen tärkeää, nimenomaan tekniikan alan tutkimus palvelemassa sairaanhoitoa, saataisiin myös erityisvaltionosuuksien piiriin tulevaisuudessa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. Takala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin todeta ed. Puistolle, että mielestäni tässä tapauksessa ei ole kysymys aluepoliittisesta kikkailusta vaan valiokunnassa on tehty hyvää työtä kohtuuden nimessä siinä, ettei leikkaustarve kohdistu niin jyrkästi, esimerkiksi Tampereen osalta se olisi 20 prosenttia, vaan että se jakautuisi pehmeämmin ja oikeudenmukaisemmin. En useinkaan voi olla samaa mieltä kuin ed. Stenius-Kaukonen mutta tässä asiassa olen, ja mielestäni hän selvitti ihan asiallisesti perustelut. Toivoisin, että edustajat salissa luottaisivat siihen työhön, jota valiokunnassa on tehty, ja äänestäisivät mietinnön puolesta, koska siellä on käytännön seuraamukset nyt oivallettu ja siitä syystä tehty erilainen mietintö kuin juuri hallituksen esityksen mukainen. Pidän sitä todella oikeudenmukaisena.

Ed. Kautto: Arvoisa puhemies! Jo käytetyissä puheenvuoroissa tuli niin paljon esille sellaisia asioita, joita en olisi pystynyt vastauspuheenvuorossa tuomaan esiin, että käytän toisen puheenvuoron.

Ensinnäkin ed. Stenius-Kaukoselle. Jos olisitte kuunnellut, olisitte kuullut, että käytin esimerkkinä erikoissairaanhoidon kalleudesta mm. hemofilian hoitoa ja perusteluna sille, miksi kunnissa tietysti kaikki erikoissairaanhoidon kustannukset ovat vaikeasti ymmärrettävissä, en esimerkkinä siitä, mitä jossakin laitoksessa hoidetaan, vaan yleensä, että hintataso tulisi selville.

Mitä tulee valtionosuuksien määriin, tosiasialliset kustannukset, jotka aiheutuvat tutkimuksesta, kehittämisestä ja opetuksesta eri yliopistosairaaloille, ovat tällä hetkellä 770 miljoonaa markkaa, kun budjetissa oleva varaus on 650 miljoonaa. Ed. Stenius-Kaukonen on siinä oikeassa, että esimerkiksi tämän vuoden osuus tulee ilmeisesti olemaan todella 560 miljoonaa markkaa eli tulee jäämään tietyllä tavalla ylijäämää valtion taskuun. (Ed. Stenius-Kaukonen: 620 miljoonaa markkaa suurin piirtein!) — No, onko se nyt sitten 620 miljoonaa, ilmeisesti tästä on erilaisia lukuja eri sairaanhoitopiirien laskelmina tai eri yliopistosairaaloiden laskelmina. Mutta siinä olette oikeassa, että siihen tulee tältä vuodelta ylijäämää siinä mielessä jäämään.

Mutta itse asia, että näin käy, on erittäin huolestuttava, koska se osoittaa, että yliopistollisissa sairaaloissa ja yleensä erikoissairaanhoidossa on tehty jo sen tason budjettileikkauksia, että kysymys on todella siitä, että ollaan eettisten ovien

lähellä, eli on karsittu sellaisia hoitoja, jotka sitten näkyvät. Niin kuin mainitsin ensimmäisessä puheenvuorossani, on paljon keskustelua siitä, että kunnissa on jätetty jo lähettämättä potilaita vaativiin yliopistotasoisiin hoitoihin kustannusrakenteiden vuoksi, halutaan säästää. Siinä on sellainen iso eettinen kysymys, jota painotin puheessani, että täytyisi todella alkaa miettiä, mitä tulevina vuosina tehdään ja miten mennään eteenpäin.

Jos ajatellaan, että ensi vuoden varaus on 650 miljoonaa markkaa valtionapua ja tällä hetkellä näyttäisi, että samojen käyttöpuoleen kohdistuvien leikkauksien mukaisesti ensi vuoden käyttö tulisi olemaan 560 miljoonaa eli siinäkin on klappia, tietyllä tavalla klapissa on kyse siitä, säästääkö valtio vai onko valtio valmis tuon eron käyttämään niin, että se hyödyttää yliopistosairaaloita. Silmäänkääntötemppu, ed. Stenius-Kaukonen, teidän esityksenne on myös siinä mielessä, että edelleen jäävät auki vuosien 95 ja 96 osuudet valtionosuusasiassa. Kukaan tuskin voi vannoa, minkälaisia tulevat valtionosuudet silloin olemaan tältä osin.

Sitten toisiin asioihin. Olen erittäin kiitollinen, että otitte esille, miten muilla tavoin tutkimusta rahoitetaan. Olen ottanut tästä asiasta selvää, ja käyn nämä läpi kohta kohdalta.

Ensimmäisenä Työterveyslaitos: Työterveyslaitos jakaa noin 10 miljoonaa markkaa vuosittain kaikille yliopistosairaaloille ja myös muille sairaaloille, eli siinä on mukana 7—8 yliopistotasoista sairaalaa ja myös muuta tutkimusta, sitten on mukana muita aluesairaalatasoisia erikoissairaanhoitoja, on työterveyttä eli koko kenttä. Pääosa tästä 10 miljoonasta markasta menee yliopistoille eikä sinänsä yliopistollisille keskussairaaloille, ja se jakautuu siinä suhteessa, mitä on hakemuksia tullut, eikä siinä ole mitään siitä, mihin tiettyyn kohteeseen se menisi.

Seuraavana ovat erilaiset säätiöt, jotka jakavat vuosittain noin 50 miljoonaa markkaa, tämä summa oli esimerkiksi vuonna 1991 50 miljoonaa markkaa. Näitä rahoja on hakemassa monta tuhatta tutkijaa, eli jakosummat ovat erittäin pienet. Vuoden 1991 selvityksen pohjalta jako on ollut suurin piirtein sellaista, että HYKS on saanut ehkä 20 prosenttia, muut 10 prosenttia per nenä. Tässäkin HYKSin ja muiden ero on ollut puhtaasti se, että HYKS on kaksi kertaa suurempi kuin muut. Näitä rahoja ei voida myöskään kohdentaa niin, että HYKS olisi jotenkin erityissuojelussa. (Ed. Stenius-Kaukonen: En puhunut rahoista!) — Te puhuitte tutkimusrahoista ja siitä, miten tulee muualta tukea. No, minä selvitän tämän kuitenkin.

Kolmantena on Akatemian lääketieteellinen toimikunta, jonka vuonna 1993 käyttämä määräraha on 57 miljoonaa markkaa, josta HYKSin palveluksessa oleville kohdistuu noin 3—5 miljoonaa markkaa, eli ei mitään erityissuojelua tässäkään. Suuri osa näistä määrärahoista kohdistuu professoreille, jotka ovat yliopiston palveluksessa, eikä sinänsä HYKSille.

Seuraavaksi tulevat erilaiset firmat, jotka tekevät pääosin tutkimusta lääkeaineista. Sillä tavalla myös hyödymme tietysti tästä, koska jos keksitään hyviä lääkkeitä, niitä pystytään markkinoimaan muuallekin. HYKS saa tätä rahaa suurimpana eniten, mutta sitä saavat kaikki muutkin ja se kohdentuu samassa suhteessa, mikä on eri yliopistosairaaloiden suuruus ja minkälaisia erilaisia tutkimusprojekteja lääkeaineiden käytöstä on. Ne tekevät erittäin paljon tässä myös yhteistyötä.

Mitä tulee varsinaisiin tutkimuslaitoksiin, niin ed. Stenius-Kaukonen on varmaan hyvin tietoinen siitä, että esimerkiksi Tampereella toimii Finnmedi, Turussa BioCity, Oulussa Medipolis ja Biocenter ja rakenteilla on vielä erillinen laitos, Kuopiolla on oma vastaavansa. Nämä laitokset ovat tiiviisti näiden yliopistosairaaloiden kanssa yhteistyössä avustamassa, tutkimassa, rahoittamassa kaikkea tätä. HYKS on ainoa, jolla ei tällaista laitosta ole. Näiden jokaisen laitoksen hinta-arvio on noin 90—100 miljoonaa markkaa. Se näistä kohdentumisista tältä osin.

Lisäksi, kuten ed. Puisto mainitsi, Tampere on ollut siinä mielessä erilaisessa tilanteessa kuin muut yliopistosairaalat, että se jo 80-luvun alussa liitti Pitkänniemen muihin TAYKSin yksiköihin, mistä lähtien se on nauttinut 12 prosentin erityisvaltionosuutta. Vastaava menettely on käytössä Kuopion osalta, joten kaikki muut ovat tällaisen järjestelyn ulkopuolella.

Mitä tulee Lastenlinnaan, se tulee saamaan osuutensa tämänkin ratkaisun jälkeen sillä tavalla kuin sille kuuluukin. Täytyy muistaa, että siellä on vain 90 sairaansijaa. Lastenpsykiatriasta on kaikki syy olla erittäin huolissaan ja painottaa sen merkitystä, mutta tässä se on turvattu. Lastenlinnan tulevaisuus olisi vielä turvatumpi, kaikki tutkimustyö, kehitystyö ja mahdollisuudet toimia, kun siellä löytyisi tarpeeksi järkeä liittyä yhdeksi yksiköksi HYKSin puitteisiin.

Tältä osin vastauksia esittämiinne heittoihin.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli erittäin hyvä, että ed. Kautto oli yksityiskohtaisesti selvittänyt määrärahat, mitä käytetään lääketieteelliseen tutkimukseen. Kun tästä asiasta hänelle eilen puhuin, en minä tarkoittanut tätä, vaan tarkoitin sitä, että pisteet nyt määritellään, kuten pykälässä sanotaan: "Opetustoiminnan osalta korvaus perustuu lääkäritutkintojen painotettuun lukumäärään ja tutkimustoiminnan osalta tieteellisten julkaisujen painotettuun lukumäärään." Sitten edelleen: "Kunkin yliopiston lääketieteellinen tiedekunta ilmoittaa kalenterivuosittain sosiaali- ja terveysministeriölle yliopistosairaalan yhteydessä tehtyjen ja julkaistujen tutkimusten määrän."

Nämä ovat kriteerit, ja kysymys on nimenomaan siitä, että tutkimuksen pitää olla tehty yliopistosairaalan yhteydessä. Mutta juuri Helsingin yliopistollisen sairaalan johtava lääkäri arvosteli tätä, tämä on liian epämääräinen, nyt tulee hirveä riita nimenomaan Helsingin yliopistosairaalan piirissä, kuka nämä rahat todella saa, missä nämä tutkimukset todella on tehty. Tämä on suuri ongelma, mihin muut yliopistosairaalat ovat kiinnittäneet huomiota, että vaikka tutkimuksia tehdään muualla ja niihin saadaan osittain rahoitusta muualta, niin ne tullaan kirjaamaan Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan toimesta niin, että ne on tehty yliopistosairaalan yhteydessä.

Tämä oli vähän monimutkaisempi problematiikka kuin mitä ed. Kautto oli selvittänyt, kyllä varsin ansiokkaasti.

Lastenlinnan osalta tilanne turvataan vain siten, että voimaantulosäännös hyväksytään niin kuin valiokunta on sen ehdottanut. Se turvaa eikä mikään muu Lastenlinnan erityisvaltionosuuden ensi vuonna.

Ed. Kautto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauksena vielä sen verran, että luulen, että jotain tiedän HYKSin tutkimustoiminnasta, ja siitä, miten näitä erilaisia tutkimuksia tehdään, koska olen myös sen eettisen toimikunnan jäsen. On toki selvää, että tutkimukset tehdään yhteistyössä, mutta tässä on myös sitä jakoa, että mikä on sairaalan jako, mikä on yliopiston jako, ja myös muut yliopistolliset sairaalat tekevät vastaavalla tavalla yhteistyötä muiden yliopistosairaaloiden kanssa.

On toki selvää, että HYKSillä tämä osuus on laajempaa kuin muilla, koska meillä on sellaista erikoisalan ja erityisosaamisen koulutusta, jota muilla ei ole, ja siihen liittyy myös sellaista erityistutkimusta ja kehittämistyötä, mitä muualla ei voida tehdä.

Ed. Rask: Rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan erikoissairaanhoitolakia muutettavaksi siten, että yliopistollisen sairaalan lääkärikoulutuksesta ja lääketieteellisestä tutkimustoiminnasta maksettava erityiskorvaus muutetaan laskennalliseksi. Tämä on aivan hyvä ja tehtäköön näin, mutta jatkossa pitäisi ottaa huomioon se, mikä täällä on ed. Puiston ja ed. Stenius-Kaukosenkin puheenvuoroissa tuotu esille, että yliopistollisille sairaaloille aiheutuu kustannuksia muustakin kuin lääketieteellisestä koulutuksesta, ja tässä erityisesti haluan nostaa esille hoitotieteen koulutuksen. Erikoissairaanhoitohan on saumatonta yhteistyötä lääkäreiden ja hoitohenkilökunnan kesken, ja molempien korkeatasoisesta koulutuksesta aiheutuu erityiskustannuksia sairaaloille.

Sen lisäksi on puhuttu aluepolitiikasta tämän lain kohdalla. Minä en hyväksy väitettä, että puolivälissä Suomea sijaitsevan Oulun yliopistollisen keskussairaalan saamat varat olisivat puhdasta aluepoliittista tukea. Minusta tällaisilla lausunnoilla tietoisesti mitätöidään siellä tehty tutkimustyö. Minusta on hyvä muistaa, että kyllä pohjoisen ihmiset tarvitsevat korkeatasoista hoitoa lähellä kotipaikkaansa aivan samalla tavalla kuin etelässäkin asuvat.

Minusta on surullista, että joudumme täällä kiistelemään vähien rahojen jaosta, kun kuitenkin luulen, että jokainen tähän keskusteluun osallistunut haluaa turvata korkeatasoisen hoidon suomalaisille ihmisille, asuvatpa he sitten Utsjoella tai Korppoossa tai Seinäjoella.

Ed. Kautto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ed. Raskin kanssa samaa mieltä siitä, että erikoisvaltionosuus, mikä annetaan, ei olekaan mitään aluepoliittista tukea, vaan se tulee siltä pohjalta, minkälaista työtä eri yliopistosairaaloissa tehdään, ja siinä on eroja. Minun mielestäni jako nimenomaan siltä pohjalta tuleekin keskittää jatkossa. Kun nyt tässä on tullut muuta kiistaa, on kyse muutosesityksestä ja sen aiheuttamasta tulkinnasta, joka olisi tietyllä tavalla aluepoliittista pehmennystä tulevien kolmen vuoden osalta ja joka ei muuttaisi tätä esitystä, jonka yliopistosairaalat ovat kaksi vuotta keskenään käymissään Sairaalaliiton vetämissä neuvotteluissa sopineet ja johon tämä esitys pohjautuu.

Kaikkien meidän, jotka olemme tästä huolissamme, pitäisi olla eniten huolissamme siitä, että tämä valtionosuus ei kata niitä kustannuksia, mitä kaikille yliopistosairaaloille aiheutuu. Siinä on kyse nimenomaan myös siitä, miten tulevaisuudessa voidaan hoitaa potilaita, keitä hoidetaan, ja tuloksien hyödynnettävyydestä myös kaikilla terveydenhuollon tasoilla. Siitä tässä on kyse kaikista eniten.

Ed. Puisto: Arvoisa puhemies! Myös haluan ed. Raskille alleviivata sitä, että hallituksen esityksen muoto valtionosuuksien jaosta eri sairaanhoitopiireille ei ole aluepoliittista kikkailua eikä almua vaan se on tehdyn työn mukainen osuus kullekin. Se, mistä tämä on saanut ikävän sävyn, on valiokunnassa hihasta vedetty uusjako. Olen ymmärtänyt kyllä, että epävirallisesti myös ed. Rask on myöntänyt, että äänestyskäyttäytyminen saattaa ratketa ihan asuinpaikan mukaan, siis suhtautuminen siihen. Jotta tällaista almujen tuntua ei tulisi kenellekään eikä almuja kenellekään aluepoliittisesti jaettaisi vaan jaettaisiin ne rahat täällä 40/60 prosenttijaolla, kuten hallitus on esittänyt, ehdotan, että tämä asia käsitellään suuressa valiokunnassa.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Kyllähän tässä asiassa on kyse siitä, millä periaatteilla tässä tapauksessa vähät rahat jaetaan. Itse katson, että kyllä rahojen jaon täytyy olla oikeudenmukainen. Näen, että nimenomaan voimaantulosäännös, joka on hallituksen esityksessä, on oikeudenmukaisempi kuin se, mitä valiokunnan enemmistö on esittänyt.

Näin ollen kannatan ed. Puiston tekemää ehdotusta siitä, että asia menisi suureen valiokuntaan.

Mitä tulee tutkimusrahoitukseen, niin kyllähän yksityiseltä sektorilta tuleva tutkimusrahoitus on aina projektikohtaista, se on tukea, joka edellyttää laitoksilta kilpailua, osin se on myös kaupallisen intressin mukaista rahoitusta. Mielestäni sen tyyppinen rahoitus täytyy eriyttää siitä rahoituksesta, josta tässä esityksessä on kysymys ja joka on tukea tutkimukseen ja opetukseen yliopistollisille keskussairaaloille.

Ed. Kemppainen: Arvoisa puhemies! On käytetty voimakasta kieltä aluepoliittisista almuista jne. tämän esityksen yhteydessä tai sen muutoksen yhteydessä, minkä sosiaalivaliokunta tähän teki, mutta kyllä tällä on aivan oikeudenmukaiset perusteet. Kun rahoitusjärjestelmä äkkiä muuttuu, niin tällainen kolmen vuoden siirtymäaika pehmentäjänä on käytännössä ihan tarpeellinen niin, että yliopistot ja korkeakoulut pystyvät sopeutumaan ja suunnittelemaan toimintaansa tässä uudessa järjestelmässä.

Sitten voidaan panna kyseenalaisiksi ne perusteet, joilla tätä rahaa ryhdytään jakamaan. Luulen, että täällä on jo tullut esiin, mutta vaikka se tulisi toistettua, niin ovathan toki aivan erilaisessa asemassa jotkin Helsinki ja Turku silloin, kun ne voivat tutkimustoiminnaksi lukea myös yliopiston ulkopuolella tehtävää tutkimusta. Se on aivan selvä tosiasia.

Kun katsotaan, minkälainen tehtävä esimerkiksi Oululla ja Kuopiolla on ollut lääkärikoulutuksen järjestämisessä, niillähän ensisijainen tehtävä on ollut selvästi opettaa lääkäreitä kehitysalueille. Tässähän Suomea on kiitetty jopa siitä, että Suomi on pystynyt tasapainoisesti näin tekemään. Tämä jako 60/40 tutkimukseen ja opetukseen kohtelee eri tavalla korkeakouluja. Mutta nyt kun tulee siirtymäaika, niin tiedetään, miten tätä jatkossa suunnitellaan. Minusta tämä on täysin hyväksyttävä ja oikeudenmukainen tapa eikä tätä asiaa pidä enää lähettää suureen valiokuntaan.

Ed. Kautto: Arvoisa puhemies! En käy toistamaan kaikkea sitä, millä perusteella tätä jakoa on aikaisemmin puolustettu. Huomauttaisin vain ed. Kemppaiselle siitä, että kyllä Oulun asiat ovat hyvin siinä mielessä, että heillä ovat vielä erilliset Medipolis, Biocenter ja tekeillä oleva yksikkö suoraan Oulun yliopistollisen keskussairaalan yhteyteen, mikä on erittäin merkittävää tukea. Oulun yliopistollista keskussairaalaa onkin myös yliopistopiireissä pidetty erittäin merkittävänä laitoksena ja sanottu, että sen vaativuustaso ja tutkimustaso, kehittämistyö on samaa luokkaa kuin Turun. Lähinnä on ihmetelty myös sitä, mikä hinku Oululla on, onko se vetämässä itseään alaspäin siinä mielessä, että vaikka tutkimus on aina tärkeätä, se haluaa jotenkin painottua enemmän tavalliseen lääkärikoulutukseen, vaikka se on ollut hyvä yksikkö vaativan tason tutkimuksessa ja koulutuksessa. Tietysti jos tämä on myös kansanedustajan kanta oman yliopistollisen sairaalansa tulevaisuudesta, niin se on erittäin mielenkiintoinen näkökulma.

Ed. Puisto: Arvoisa puhemies! Ed. Kemppaisen puheenvuoroon: Ensinnäkään hän ei ollut kuunnellut keskustelua, kun hän arvosteli nimitystä "aluepoliittiset almut". Keskustelu liittyi

siihen, että hallituksen esityksen mukaisesti kaikki saavat oikeudenmukaisesti, eikä siten, kuten jotkut olivat ymmärtäneet, että esimerkiksi pohjoisen rahat aina annettaisiin suurin piirtein armosta, vaan ne tulevat oikeudesta juuri siten, että esimerkiksi Oulu pärjää kyllä tutkimuksensa osalta, siitä huolimatta, että tutkimuksen osalta on prosenteissa tultu vastaan niitä, jotka eivät pärjää siltä osin. Ed. Kemppaisen kannanotto oli erittäin mielenkiintoinen ja varteenotettava ottaen huomioon, että meillä on valmisteilla yhden lääketieteellisen laitoksen lopettaminen, ja mahdollisesti hän tarkoitti tällä Oulua.

Ed. Kemppainen: Arvoisa puhemies! Näkyvät kierrokset kasvavan. Ehkä sen takia pitäisi pysyä asiallisempana. Minä vakuutan, että tällä muutoksella yliopistopaikkakunnat tulevat kohdelluiksi oikeudenmukaisesti. Se uusi periaate alkaa toimia, mukautuminen vain tapahtuu sillä aikataululla kuin yleensä otetaan opetusta, suunnitellaan tutkimusta jne., jotta tiedetään, mikä on tämän vaikutus.

Kun korostin sitä, että pohjoisimmat yliopistot ovat olleet enemmän opetuspainotteisia, niin en toki vähätellyt sitä, että ne vähitellen sen mukana ovat tulleet yhä merkittävämmiksi tutkimuspaikkakunniksi. Onhan esimerkiksi Oulun yliopiston lääketieteellisessä tiedekunnassa kaksi pikku-nobelinpalkintoa jaettu jne. Ja voi sanoa rintaan lyöden, että monilla aloilla se on maailman huippua. Mutta se pitää myös sanoa, että Medipoliksia ja muita yliopiston ulkopuolisia lääketieteellisiä tutkimuslaitoksia on paljon vähemmän muilla korkeakoulupaikkakunnilla. Ja ne siksi siitä kärsivät, siitä huolimatta, että ne tekevät tällä alueella hyvin tärkeätä työtä.

Toteaisin vielä, että muutettu esitys on täysin mahdollinen. Sillä tavalla ei opetustuki tule vähenemään kohtuuttomasti keneltäkään, koska sehän maksetaan siinä suhteessa, miten kunnat ovat panneet rahaa aikaisemmin. Ja kun esimerkiksi Oulussa kunnat ovat joutuneet säästämään enemmän kuin muualla, niin tästä ei tule niin isot muutokset tutkimusmäärärahan jaossa kuin yritetään uskotella.

Ed. Kautto: Arvoisa puhemies! Haluaisin sen verran oikaista, että kyllä tässä tilanteessa kaikki yliopistolliset keskussairaalat minun saamieni tietojen mukaan ovat joutuneet tekemään saman linjaisia leikkauksia, eli leikkaus on ollut keskimäärin reilu 10 prosenttia, ja ensi vuosi näyttää vielä tuskaisemmalta tässä suhteessa.

Kun ed. Kemppainen ei ollut täällä aikaisemmin paikalla, niin totesin mm., mitkä ovat tukilaitoksia eri yliopistosairaaloilla ja luettelin ne kaikki. Tosiasia on se, että on yksi ainoa, jolla ei näitä ole. Siinä mielessä pitäisi kyllä myös muistaa kohtuus tässä tarkastelussa. Valitettavasti tätä epäoikeudenmukaista käytäntöä on harjoitettu jo vuodesta 81 alkaen. Hallituksen alkuperäinen esitys on aivan oikean suuntainen ja tähtäisi kaikkien kannalta parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen. En ymmärrä, miksi sitä täytyy vielä lähteä peukaloimaan. Ok, ensi vuosi vielä ehkä järjestyisi, mutta entäpä seuraavat kaksi vuotta sitten? Keneltä taas otetaan, ja mistäs muualta taas otetaan kuin HYKSistä ja Turun yliopistolta?

Ed. Antvuori: Arvoisa puhemies! Tästä asiasta on jo varmasti kaikki sanottu, mutta sen verran haluaisin ed. Kemppaisen puheenvuoroon kuitenkin sanoa, hänen oikeudenmukaisuuskäsityksensä, että kyllä hallituksen esitys nimenomaan takaa oikeudenmukaisuuden. Ja eiköhän oikeudenmukaisuutta ole nimenomaan se, että korvausta maksetaan tehdystä työstä, ja epäoikeudenmukaista on ollut se, mikä on ollut tähän asti käytäntö 80-luvun alusta, että jotkut yliopistosairaalat ovat saaneet enemmän kuin ovat ansainneet.

Mitä tulee HYKSiin, HYKS on ykkössairaala. Siellä tutkitaan eniten ja siellä koulutetaan eniten. Tämä maa on niin pieni maa, että me tarvitsemme selvästi yhden ykkössairaalan, yliopistosairaalan, johon on keskitetty asioita, koska meillä ei ole varaa jakaa tätä kaikkea joka puolelle. Eli kyllä hallituksen esitys on nyt hyvin oikeudenmukainen. Siinä mielessä en ymmärrä tällaista pehmeän laskun vaatimusta, koska hallituksen esityksessä nimenomaan lähdetään siitä, että maksetaan tehdystä työstä. Ei siinä tarvita mitään pehmeää laskua, kun jotkut ovat saaneet tähän asti enemmän kuin ovat ansainneet.

Ed. Kemppainen: Arvoisa puhemies! Kyllä tuon tyyliset puheenvuorot kuin äsken, että esimerkiksi Oulun yliopisto, Kuopio ja Tampere olisivat saaneet muusta kuin tehdystä työstä tähän mennessä, ovat aika lailla loukkaavia ja vääriä perusteiltaan. Se on ollut aivan yhtä perusteltu käytäntö tähän asti kuin tulevakin. Mutta nyt muutetaan systeemiä, tähän on siirtymäaika, ja minusta se on ihan oikein.

Toteaisin ed. Puistolle, kun hän väitti, että HYKSillä ei ole muita laitoksia, että Helsingissäpä on sellaisia laitoksia, joita paljon käytetään ja

tullaan käyttämään tulevassa rasituksessa eri tavalla tämän tutkimusmäärärahan kasvattamiseksi kuin mikä mahdollisuus näillä muilla on. Sama osittain pätee Turkuun.

Vielä siltä kohdalta korostaisin tätä kolmen vuoden siirtymää, että nythän tässä saattaisi tapahtua tutkimukselle hyvin suuria yllätyksiä, kun tämä lasketaan kuntien menoista. Nyt kun kunnat ovat jo laskeneet kymmeniä prosentteja sairaanhoitoaan rationalisoimalla, sittenhän tämä tutkimusraha laskisi enemmän. Nyt tässä estetään myös se, että tämä ei opetukseen ja tutkimukseen vaikuta samassa suhteessa kuin mitä kunnat tekevät.

Ed. R a s k : Rouva puhemies! Minun on välttämätöntä kiistää ed. Antvuoren sanominen, että tämä on niin pieni maa. Tämä ei todellakaan ole pieni maa, vaan tämä on kovin suuri maa. Jotta myös korkeatasoisen hoidon palvelut turvattaisiin koko maassa, niin minun mielestäni tasapuolisuuden täytyy toteutua. Puolustan edelleenkin Oulun yliopistollisen keskussairaalan korkeatasoista hoitotyötä ja lääketieteellistä työtä.

Toisaalta tässä käydään erilaisilla kierroksilla. Minusta ed. Kautto aika hyvin totesi, aivan niin kuin lapsi kansansadussa totesi, että hei, keisarilla ei olekaan vaatteita. Hänhän totesi, että kaikki sairaalat menettävät. Näinhän tässä nimenomaan on käymässä, että meillä ovat rahat vähentyneet, kaikki menettävät, tässä tilanteessa meidät pannaan täällä riitelemään niistä vähistä rahoista, ja se on ikävää.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! On tietysti ilo se, että joku, joka on jostain muualta kuin tältä alueelta, ymmärtää kyllä, mikä tässä on se suurin kysymys, eli se, että kaikki me tarvitsisimme enemmän sitä osuutta. Siinä mielessä tietysti ed. Kemppainen on oikeassa, että tämä valtionosuus lasketaan kuntien mukaan ja kunnat vähentävät budjettiosuuksiaan. Mutta tässä on kyse kaikkien kohdalta samasta asiasta ja myös siitä, miten järkevästi jaetaan tätä tilannetta.

Olen ed. Antvuoren kanssa samaa mieltä sen osalta, että kyllä on vaan tosiasia, että HYKS on ja yhden on oltava lippulaiva. Se on suurin. Sillä on asujaimisto kaikista eniten lähempänä, mitä voidaan käyttää. Tänne on keskittynyt muutakin tietotaitoa, osaamista. Pitäisi ymmärtää, että se on myös kaikkien muiden etu, koska HYKSissä tutkitaan, koulutetaan lääkäreitä, jotka ovat muualla tekemässä tutkimustyötä, ja tehdään kehitystyötä, joka on kaikkien muiden käytössä ja sovellettavissa. Minusta on kerta kaikkiaan käsittämätöntä, ettei myönnetä sitä, että HYKS on meille kaikille elintärkeä laitos, koska siellä suoritetaan sellaista hoito- ja kehitystyötä, mitä ei pystytä missään muualla tekemään.

Ed. R e n k o : Arvoisa puhemies! Kiirehdin työhuoneesta kuultuani ed. Antvuoren puheenvuoron. Mutta voin myös kommentoida tuota äskeistä, kun se oli samanhenkinen. Kyllä ilmeisesti meillä on sellainen tuntu, että yleisissä linjoissa ollaan samaa mieltä riippumatta siitä, mistäpäin Suomea ollaan, mutta emme tunne riittävästi yliopistollisten keskussairaaloiden sisällöllistä toimintaa. Me Pohjois-Suomessa olemme ihmetelleet ajankohtaista asiaa mm. reumahoidon osalta. Meillä on maailmanlaajuinen kollageenitutkimusryhmä, ihan maailman huippututkijoitten ryhmä, Oulun yliopistollisessa keskussairaalassa, ja siitä huolimatta meidän reumaatikkojamme väen vängällä Pohjois-Suomesta raahataan Heinolaan hoitoon, jossa ei ole niin korkeatasoista tutkimusta. Se on tietenkin omanlaistansa. Eli ei tätä ristivetoa kannata tehdä vaan pitää antaa arvo itse kullekin. Varmasti rahanpuutteen myötä tulee tällainen työnjaon tarve, mitä missäkin tutkitaan, koska meillä näyttää olevan aivovoimaa viedä tutkimusta hyvin syvälle, saamme kansainvälistä luottamusta ja siltä osin se poikii myös lääketieteen puolelle ja kansantalouteen.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! Haluan ihan lyhyesti todeta tästä ed. Rengon mainitsemasta asiasta, että hoidon pitäisi tapahtua aina mahdollisimman lähellä. Olen tästä täsmälleen samaa mieltä. Mutta on myös sellaisia niin harvinaisia, niin vaikeasti hoidettavia ja muista syistä johtuvia sairauksia, joiden hoitoa täytyy kehittää. Tämä reuma ei toki niitä ole. Sama ongelma se on myös täällä. Täältä joudutaan ihan samalla tavalla lähettämään paljon potilaita reumasairaalaan Heinolaan. Se onkin toinen kysymys, miten tämä asia järjestetään tulevaisuudessa, koska jatkon kannalta on varmaan viisainta, kun tietotaitoa reumasairauksien alueella alkaa olla joka puolella, että hoidon tuleekin määräytyä muuten. Mutta sinänsä yliopistosairaalalla ja reumasairaalalla ei ole mitään tekemistä keskenään.

Ed. R e n k o : Arvoisa puhemies! Ei ole yhdentekevää, missä kohtaa maassa on se yksi hoitopaikka, missä reumapotilaat kuntoutetaan. Nythän on kysymys siitä, että eduskunnan alai-

nen Kansaneläkelaitos saa täältä rahat, jotka ovat parlamentaarisessa valvonnassa, ja ne myönnetään niillä perustein. Se käyttää ja suuntaa ensisijaisesti ne Heinolaan. Heinolan vieressä ja lähellä olevat kunnat pääsevät varsin pienillä kustannuksilla tällaisten potilaiden hoidon osalta ja siellä hoidatetaankin eikä vain kuntouteta. Kuntoutuslain tulkinnasta voidaan siis kyllä olla hyvin montaa mieltä, onko sitä käytetty oikein vai ei, mutta ehkä se on juristien tehtävä eikä meidän tehtävämme.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Haluaisin minäkin käyttää puheenvuoron tämän erikoissairaanhoitolain 47 §:n muuttamisen osalta. Nythän kävi niin, että valiokunnassa kyllä oltiin valmiita muuttamaan yhteisesti neuvoteltua sopimusta jakoperusteiden osalta tai siirtymäkauden ajalta eräiden yliopistojen hyväksi. Mutta sen sijaan valitettavasti valiokunnan enemmistö ei ollut valmis saattamaan hoitotiedettä tasavertaiseen asemaan lääketieteen tutkimuksen ja koulutuksen kanssa. Pidän erittäin valitettavana, että tällaista rohkeutta valiokunnasta ei löytynyt.

Nyt kun tämä erinomainen tilaisuus jätetään käyttämättä, se tulee taatusti merkitsemään, että hoitotieteen asema tulee heikkenemään tässä yhteiskunnassa. Nyt ollaan tekemässä rajuja muutoksia hallinnossa niin yliopistollisissa keskussairaaloissa kuin muuallakin sairaanhoidossa. Näiden myllerrysten myötä on olemassa suuri vaara, että hoitotieteen ja hoitotyön asema heikkenee nykyisestään. Me olemme tähän asti voineet olla suhteellisen ylpeitä kansainvälisestikin siitä, että hoitotieteen ja hoitotyön asemaa on voitu kehittää viime vuosina. Mutta nyt valiokunnan enemmistö ei rohjennut todellakaan saattaa tässä suhteessa hoitotiedettä samanarvoiseen asemaan. Minä pidän sitä erittäin valitettavana.

Ed. U. Anttila yritti saada laajennettua tiedekäsitystä kattamaan myös muut tieteenalat hoitotieteen ulkopuolella. Totta kai olisi hyvä, jos rahaa riittäisi näin laajoihin uudistuksiin, mutta olisi pitänyt tyytyä pienempään edistysaskeleeseen ja nimenomaan saattaa edes hoitotiede tämän korvausjärjestelmän piiriin. Tässä suhteessa olen ylpeä siitä ja ihailen sitä, että muun muassa ed. Antvuori uskaltaa tässä suhteessa poiketa ryhmänsä kannanotoista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

19) Ehdotus laiksi Valtiontakuukeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 232
Talousvaliokunnan mietintö n:o 35

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 35.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

20) Ehdotus laiksi kilpailuneuvostosta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 182
Talousvaliokunnan mietintö n:o 36

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 36.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

21) Ehdotus laiksi pienten ja keskisuurten yritysten investointien korkotukilainoista annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 166
Talousvaliokunnan mietintö n:o 37

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 37.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

22) Ehdotus laiksi energia-avustuksista annetun lain 3 ja 8 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 167
Talousvaliokunnan mietintö n:o 38

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 38.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

hallintovaliokuntaan:

23) Hallituksen esitys n:o 255 laiksi yksityisten valtionapulaitosten toimiehtosopimuslain kumoamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

sivistysvaliokuntaan:

24) Hallituksen esitys n:o 256 laiksi nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeilusta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

---

25) Hallituksen esitys n:o 257 laiksi Metsähallituksesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

talousvaliokuntaan:

26) Hallituksen esitys n:o 263 laiksi matkailun edistämiskeskuksesta annetun lain 3 §:n kumoamisesta

sosiaali- ja terveysvaliokuntaan:

27) Hallituksen esitys n:o 264 laiksi työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

---

28) Ed. U. Anttilan ym. lakialoite n:o 49 laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite on rinnakkaisaloite hallituksen esitykselle työmarkkinatuesta. Aloite koskee siis työttömyysturvalain muuttamista. Kaikkia työttömyysturvalain epäkohtia ja niihin muutosesityksiä en ole tähän aloitteeseen pyrkinyt kokoamaan vaan nimenomaan sellaisia elementtejä, joilla työttömyysturvalainsäädäntö saataisiin nykyistä aktivoivammaksi.

Hallituksen esitys työmarkkinatuesta sisältää monia epäkohtia siitä huolimatta, että sen sisältämä malli työharjoittelusta periaatteessa voisi olla aivan hyvä. Mutta käytännössä malli, jota esitetään, sisältää monia sellaisia puolia, joissa ei oteta huomioon työttömän näkökulmia eikä työharjoittelun vaikutusta työlainsäädäntöön.

Aloitteessa ehdotetaan, kuten viime keväänä opposition vastalauseessa, että lyhytaikaiset työsuhteet tulisivat työttömille kannattavammiksi. Nykyisen työttömyysturvalainsäädännön epäkohtahan on nimenomaan se, että se ei kannusta vastaanottamaan lyhytaikaista työsuhdetta. Näiltä osin siis työttömyysturvajärjestelmämme on passivoiva.

Epäkohtana pidän myös sitä, että työttömyysturva voidaan evätä, mikäli työtön opiskelee. En pidä tätäkään työttömyysturvalain epäkohtaa mitenkään perusteltuna, pikemminkin päinvastoin. Tulisi pyrkiä siihen, että työttömiä kannustettaisiin opiskelemaan. Erityisesti nyt, kun on monia aloja, joilla ei ole tulevaisuudennäkymiä tai tulevaisuudennäkymät ovat heikot, on tarpeen, että yhä useampi hankkii uuden ammatin, uuden koulutuksen. Pelkästään ne keinot, joita tarjotaan ammatillisessa aikuiskoulutuksessa, eivät riitä, vaan on järkevää, että moni työtön

laajentaa omaa peruskoulutustaan ja vaihtaa alaa. Mielestäni tässä nimenomaan pitää tukea työttömän omia lähtökohtia ja omia ajatuksia.

Arvoisa puhemies! Se osa, mikä tässä esityksessä on jossain määrin työmarkkinatukiesityksen kaltainen, on oikeus työharjoitteluun. Lakialoitteessa ehdotetaan siis uutta 7 a lukua, jossa säädeltäisiin työharjoitteluasiaa. Tämä esitys on lähtökohdiltaan hyvin erilainen kuin hallituksen esitys siinä mielessä, että harjoittelu tapahtuisi työsuhteessa ja aina työttömän suostumuksella eli lähtökohtana olisi se, että työttömän itsensä tulee olla mukana harjoittelupaikkaa järjestämässä ja sen miettimisessä, mikä on hänen koulutus- ja työllistymissuunnitelmiensa kannalta järkevää. Harjoittelu ei olisi siis mikään pakko vaan mahdollisuus.

Tällä hetkellähän esimerkiksi monilla nuorilla voi olla siinä mielessä huono tilanne, että mikäli heillä on huonot koulupaperit eikä ole mahdollisuutta saada harjoittelupisteitä varsinaisessa tavallisessa työpaikassa, niin heidän on vaikea päästä koulutusurallaan etenemään. Työttömien nuorten osuus työttömistä on suuri, ja vastaavasti kun katsotaan alle 25-vuotiaita, niin työttömyysprosentti tässä ryhmässä on suurempi kuin vanhemmissa ikäryhmissä. Pulma on polttava.

Tässä esityksessä ei mahdollistettaisi sitä, että työttömyysturva evättäisiin työttömältä sen takia, että hän ei halua osallistua harjoitteluun. Näin siis harjoittelusta ei tehtäisi pakkoa.

Esittämässäni mallista edellytetään, että harjoittelusta laaditaan sopimus ja harjoittelusopimuksessa otetaan koulutukselliset näkökohdat huomioon. Työnantajan on myös järjestettävä työttömälle, joka osallistuu harjoitteluun, riittävä perehdytys. Samalla myös huolehdittaisiin siitä, että työtöntä ei sijoitettaisi sellaisiin tehtäviin, jotka ovat yksinomaan rutiininomaisia.

Myös tässä ehdotetaan, että työharjoittelijoiden määrää rajoitettaisiin niin, että sama työnantaja voisi ottaa samaan tehtävään vain kaksi kertaa peräkkäin työharjoittelijan. Myös säädeltäisiin sitä, että harjoittelijoita ei voitaisi ottaa korvaamaan vakituisia työntekijöitä. Näin estettäisiin sellaisen tilanteen syntyminen, että työharjoittelijoita käytettäisiin halpatyövoimana. Tämä on eräs piirre, mitä pelätään hallituksen työmarkkinatukiesityksessä.

Arvoisa puhemies! Toivon, että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa käsitelläkseen aloitteen työmarkkinatukiesityksen yhteydessä ja harkitsisi tätä mahdollisuutta, että muutettaisiin pikemminkin työttömyysturvalainsäädäntöä eikä lähdettäisi rakentamaan uutta työmarkkinatukijärjestelmää, johon sisältyy epäkohtia mm. sen osalta, että joko 300 tai 800 työttömyyspäivän jälkeen työtön saattaa jäädä kokonaan toimeentuloturvan ulkopuolelle tai niin, että toimeentuloturva hoidetaan kunnallisen viimesijaisen toimeentuloturvan kautta. Myös monia muita väliinputoajaryhmiä työmarkkinatukiesityksestä hallituksen esittämässä muodossa pääsisi syntymään.

Katson, että tällainen malli olisi nuorillekin parempi. Myöskään niitä ongelmia, mitä tulee työssäoloehdon suhteen hallituksen esittämässä mallissa, ei tässä esityksessä pääse syntymään.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työmarkkinatuen keskeisiä ongelmia on juuri se, että työharjoittelu ei tapahtuisi työsuhteessa. Näin ollen työharjoittelun päätyttyä ei olisi mahdollisuutta päästä uudelleen työttömyysturvan piiriin.

Ed. U. Anttila totesi, että lakialoite perustuu osittain opposition yhteiseen vastalauseeseen viime keväältä ja näin ollen siinä on tietysti useita sellaisia kohtia, joita vasemmistoliitto on ollut esittämässä. Minä vähän kyllä ihmettelen, että kun ed. U. Anttila on ottanut 12 §:ään meidän yhteisestä vastalauseestamme sen kohdan, että omavastuuaikaa ei sovelleta silloin, kun oikeus työttömyyspäivärahaan alkaa uudelleen kolmen kuukauden kuluessa edellisen työttömyyspäivärahakauden päättymisestä, niin miksi sairauden osalta on pitänyt rajata tämä 14 päivään, koska usein esimerkiksi, jos joutuu leikkaukseen sairaalaan, niin sairasloma kestää kuukauden. Näin edelleen työtön, joka on välillä sairaslomalla, joutuisi palatessaan uudelleen työttömäksi, jos vuosi on välillä vaihtunut, uudelleen kärsimään viiden päivän omavastuun eli menettämään käytännössä viikoksi työttömyyspäivärahan.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Myönnän, etten ole varmaan riittävän perusteellisesti perehtynyt tähän ed. Ulla Anttilan tekemään ehdotukseen laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta, jonka hän toivoo käsiteltävän sosiaali- ja terveysvaliokunnassa rinnakkain hallituksen esityksen kanssa, joka liittyy työmarkkinatukiratkaisuun.

Tältä osin voi olla, että en aivan kaikkea ole ymmärtänyt oikein tästä aloitteesta, mutta sen haluaisin nyt kuitenkin ensin sanoa, että hallituksen esitys työmarkkinatuesta pitää minusta joka tapauksessa kumota täällä. Oppositio pystyy estämään sen lain voimaantulon, niin kuin meille kävi selväksi, kun kuulimme yhteisessä valiokun-

nan kokouksessa perustuslakivaliokunnan kanssa asiantuntijoita. Monet valtiosääntöasiantuntijat olivat sitä mieltä, että sen paketin hyväksyminen vaatii perustuslain säätämisjärjestyksen, ja näin ollen yhtenäinen oppositio voi sen täällä estää. Kyllä minä toivon, että ensisijaisesti nyt keskitytään sen estämiseen. Se ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettenkö olisi valmis ed. Ulla Anttilan lakiesitystä pyrkimään viemään läpi nimenomaan työttömyysturvalain uudistamisen muodossa.

Mutta on täällä tiettyjä ongelmia, jotka ainakin mielestäni pitää selvittää vielä, ennen kuin lopullista kantaa tähän voi ottaa.

Sen lisäksi, mitä ed. Stenius-Kaukonen äsken sanoi 12 §:n osalta, 32 b § työharjoittelutuesta on edelleen ongelmallinen, kun tässä todetaan, että "työharjoitteluun osallistuvan toimeentulo turvataan työharjoittelutuella, joka vastaa suuruudeltaan harjoitteluun osallistuvalle ennen harjoittelua maksettua työttömyyspäivärahaa". On kuitenkin olemassa varmasti opiskelijoita, jotka ovat valmistuneet ammattiin, tai henkilöitä, jotka ovat muusta syystä täysin työttömyysturvan ulkopuolelle. Tällä hetkellähän on tilanne se, että meillä on harkinnanvarainen peruspäivärahajärjestelmä esimerkiksi aviopuolisoiden osalta, ja meillä voi olla työttömiä, jotka ovat olleet pitkäänkin työttöminä. Kun aviopuolison tulot esimerkiksi ylittävät noin 8 000 markkaa kuukaudessa, niin toinen puoliso ei ole saanut pennin hyrrää työttömyysturvaa. Jos ed. Ulla Anttilan mukaisesti säädettäisiin tämä työharjoittelutuki, niin sehän merkitsisi sitä, että kun he eivät ole ennenkään saaneet työttömyyspäivärahaa, niin ainakin minun tulkintani on se, että he eivät myöskään silloin saisi. En minä voi olla sellaista lakiesitystä, ed. Ulla Anttila, hyväksymässä, jossa näin kävisi, koska minusta hallituksenkin esityksessä on hyvin arveluttavaa se, että kun siinä ollaan muuttamassa peruspäivärahan saantia siten, että tarveharkinta puolison tuloista poistuisi, niin sekin tulisi koskemaan vain niitä, jotka tulevat työttömiksi ensi vuoden puolella, ei siis niitä, jotka ovat tällä hetkellä työttömiä. On täysin mahdotonta ajatella, että tehtäisiin sellaisia uudistuksia.

Se, mikä tässä on kieltämättä hallituksen esitykseen nähden parannus, on tietysti se, että 32 a §:n 2 momentissa ed. U. Anttila lähtee siitä, että työharjoitteluun sijoitettu henkilö on työsopimuslaissa tarkoitetussa työsuhteessa työharjoittelun järjestäjään, vaikka tämä ei ole velvollinen suorittamaan työharjoittelussa olevaa palkkaa tai muuta vastiketta työstä eikä työnantajan lakisääteisiä sosiaaliturvamaksuja.

Tämäkin on nyt kyllä vähän ongelmallinen. Tämä on siis parannus siihen nähden, mikä on hallituksen työmarkkinatukiesityksessä, koska juuri se, että työsuhdetta ei muodostuisi hallituksen esityksessä, tarkoittaisi sitä, että kun työharjoittelun lopettaa, niin silloinkaan ei pääsisi enää työttömyyspäivärahan piiriin, koska ei ole muodostunut työsuhdetta.

Ed. Ulla Anttilan esityksessä tämä työsuhde tulisi, se on totta, jolloin voisi päästä työttömyysturvan piiriin. Mutta ainakin itse haluan vielä tarkemmin miettiä, mitä merkitsee, jos me olemme kuitenkin luomassa järjestelmää, jossa syntyy työsuhde, ilman että työnantajalla on siitä mitään velvoitteita muuta kuin pitää työntekijä, ja valtio maksaisi työttömälle korvauksen. Olettaisin kuitenkin, että jonkun täytyisi sosiaaliturvamaksut maksaa. Se merkitsisi myös sitä, että valtio maksaisi näiden työnantajien sosiaaliturvamaksut, koska muutenhan tässä ei ole mitään järkeä, jos ei joku näitä maksa, koska hallituksen esityshän lähti siitä, että työharjoittelija kuuluisi ainoastaan tapaturmavakuutuksen piiriin.

Tässä on tällaisia ongelmia, joita varmaan voidaan yhdessä pohtia valiokunnassa ja miettiä, vaativatko nämä tarkennuksia.

Mikä tässä on myös epäselvää, on mielestäni se, että on hyvin arveluttavaa, jos esimerkiksi henkilö, joka on ollut työelämässä jo, jolla on siis työelämän kokemusta ja joka on sen jälkeen esimerkiksi suorittanut ammattitutkinnon ja juuri valmistunut esimerkiksi siitä, saatetaan laittaa ihan mihin tahansa tehtäviin työharjoitteluun, niinsanotusti tutustumaan työelämään. Kyllä se voi johtaa hyvin kummallisiin tilanteisiin, jos meillä sanotaan vaikka lääkäri, juristi tai joku muu laitetaan vaikka siivoojan työhön tutustumaan. Tietysti siivoojan työ olisi varmaan hyödyksi kaikille kansalaisille, olisi hyödyksi tuntea sitä työtä ja sen raskautta; se voisi auttaa monissa yhteiskunnallisissa päätöksissä, jos tuntisimme sen. Mutta täytyy myös miettiä, onko se nyt ihan mikä tahansa alue, mihin ihmisiä laitetaan työharjoitteluun.

Suhtaudun pikkuisen vielä varauksella 32 c §:n 1 kohtaan, jossa sanotaan, että "työharjoittelua ei voida järjestää sellaisissa tehtävissä, joista työharjoittelun järjestäjä on työharjoittelun aloittamista edeltäneiden kolmen kuukauden aikana tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanonut tai lomauttanut työntekijöitä tai joissa harjoittelun järjestäjä - - ".

Voi olla, että kolmen kuukauden aikaväli on tarkkaan mietitty, mutta jostain syystä minulla kyllä hälytyskellot kilisevät päässäni. Kyllä se aika lyhyeltä ajalta tuntuu, ainakin lomautettujen kohdalla, miksei myös irtisanottujen kohdalla. Onko tässä se vaara kuitenkin olemassa, edelleen sisäänrakennettu aikapommi siitä, että työnantajat ryhtyisivät käyttämään tätä väärin? Ymmärsin, että tässä on myös se, että näihin voitaisiin puuttua, mikäli työnantajat näin tekisivät, mutta pahaa pelkään, että tässä vaikeassa tilanteessa, missä ollaan kaiken kaikkiaan — ihmiset ovat niin peloissaan, niin hädissään, niin huolissaan yleensä työpaikkojen menetyksestä ja toisaalta tuntuu, että valmiit melkein mihin tahansa — teemme itse asiassa ihmisille karhunpalveluksen, jos hyväksymme tällaisen pykälän.

Minusta ed. Ulla Anttila joka tapauksessa on puuttunut hyvin tärkeään asiaan. Valiokunnassa on puhuttanut pitkään se, että nykyinen järjestelmä on epätyydyttävä ja se, että ihmiset pidetään mieluummin joutilaina, ilman että he saisivat esimerkiksi opiskella tai tehdä tilapäisesti työtä, mistä heitä rokotetaan ja rangaistaan. Se ei voi olla järkevää, siihen täytyy löytää ratkaisuja ja täytyy olla valmis myös muutoksiin. En ole sitä mieltä, että kaikki tulee pitää nykyisellään ja nykyinen tilanne ennallaan. Kyllä täytyy olla valmis muutoksiinkin, mutta halusin jo nyt tässä vaiheessa viestittää näistä kysymyksistä ja epäilyksistä, jotka minulle ovat lähinnä tulleet mieleen. Mutta voimme sitten valiokunnassa tarkemmin tarkastella, onko näihin pelkoihin aihetta, joita olen esittänyt.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Puheenvuoroni aluksi totesin, etten kaikkia niitä työttömyysturvan epäkohtia, joita haluaisin muuttaa, tällä lakiesityksellä pyrikään muuttamaan. Yksi näistä on tarveharkinnan poistaminen. Olen toki sillä kannalla, että tarveharkinta tulisi poistaa, ja tällöin myös 32 b §:n epäkohta poistuisi.

Mitä tulee työttömyysturvan jatkuvuuteen, niin tämä esityshän ei ole lähtenyt saman logiikan pohjalta kuin työmarkkinatukiesitys ja siihen liittyvä työttömyysturvalain muutos, vaan nimenomaan pitäisi edetä siten, että työssäoloehto ei toteutuisi siten kuin hallitus on esittänyt. Senpä takia työttömyysturva jatkuisi harjoittelun jälkeen.

Mitä tulee työnantajan maksuihin, se on toki sellainen asia, jota voitaisiin selvitellä valiokuntakäsittelyssä. Kiinnittäisin huomiota siihen, että kyllähän nytkin on olemassa harjoittelujärjestelmiä, joista ei kerry etuja. Nämä ovat esimerkiksi ammatillisen koulutuksen yhteydessä. Sen tyyppisiin työharjoitteluihin on ihan oma lainsäädäntönsä. Niitä ei luokitella kylläkään työsuhteiksi, mutta katson, että on kuitenkin parempi, että nämä harjoittelut määritellään työsuhteiksi.

Mitä tulee 32 c §:ään, olen valmis siihen, että 1) kohdassa muutettaisiin vaikka pitemmäksikin ajaksi se, milloin irtisanominen saa olla tapahtunut, mutta tämä asia säädellään myös siinä, että samaan tehtävään työharjoittelijoita voitaisiin ottaa vain kaksi kertaa peräkkäin.

Arvoisa puhemies! Kuitenkin pidän keskeisenä sitä, että tämä esitys lähtee erilaisesta ihmiskuvasta kuin hallituksen esitys, joka hyväksyy ajatuksen, sanoisiko, viranomaisvallasta yli työttömän. Tämä esitys lähtee työttömän omista lähtökohdista ja vapaaehtoisuudesta.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Ed. U. Anttila sanoi oikeastaan sen keskeisen asian eli kyllä eduskunnassa jatkossa ratkaistaan työttömyysturvaan liittyvät asiat juuri kahdella perusteella: mikä on ihmiskuva ja ihmisarvot ja toisaalta mikä on hyvätuloisempien ja paremmassa asemassa olevien ihmisten vastuu huolehtia myös työttömänä olevista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 16.10.

Täysistunto lopetetaan kello 15.57.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio